

Comprensió oral

Àmbit de la Comunicació

SUMARI

ORGANITZACIÓ DELS MÒDULS I LES UNITATS	7
INTRODUCCIÓ	8
PUNT DE PARTIDA	9
UNITAT 1 SOM XERRAIRES!	
QUÈ APRENDRÀS?	12
CONTINGUTS	13
ACTIVITATS D'APRENTATGE	26
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	33
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	37
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	41
QUÈ HAS TREBALLAT?	44
COM HO PORTO?	45
UNITAT 2 I TU QUÈ EN PENSES?	
QUÈ APRENDRÀS?	47
CONTINGUTS	48
ACTIVITATS D'APRENTATGE	57
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	65
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	69
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	72
QUÈ HAS TREBALLAT?	76
COM HO PORTO?	77
UNITAT 3 QUÈ DIU LA DITA?	
QUÈ APRENDRÀS?	79
CONTINGUTS	80
ACTIVITATS D'APRENTATGE	90
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	96
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	101
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	104
QUÈ HAS TREBALLAT?	107
COM HO PORTO?	108

A l'inici del **mòdul** trobaràs sempre dos apartats:

Introducció al mòdul

És la presentació del mòdul i s'hi explica en quin nivell es troba, si és comú o opcional i en quines unitats es divideix (Unitat 1: El text periodístic, Unitat 2...). També hi trobaràs un quadre amb els continguts de cada unitat.

Punt de partida

Situa i fa reflexionar sobre els aspectes que es treballaran en el mòdul. Serveix per preguntar-te què saps sobre el tema que es tractarà abans de començar les unitats.

Cada **unitat** didàctica està estructurada en:

Què aprendràs?

Són els objectius que es treballaran en la unitat i que al final hauràs d'haver assolit. Inclou també l'apartat **Com ho trobaràs?**, on hi ha els continguts de la unitat.

Bloc de continguts

1. **PER APRENDRE:** Continguts relacionats amb el tema central de la unitat.
2. **LLENGUA I SOCIETAT:** Continguts que relacionen el tema central de la unitat amb continguts lingüístics i sociolingüístics.
3. **GRAMÀTICA:** Aspectes relacionats amb l'ortografia, la morfologia i la sintaxi que són necessaris per treballar el tema central de la unitat. Les explicacions que fan referència a la gramàtica i a l'ortografia castellana s'han escrit en aquesta llengua i van precedides al començament pel símbol ▼ i finalitzen amb el símbol ▲.
4. **LÈXIC:** Continguts i estratègies per aplicar i millorar la comprensió i producció de les paraules i el seu significat.

Bloc d'activitats

ACTIVITATS D'APRENTATGE: Contenen activitats per practicar els continguts explicats en el bloc de continguts. Les activitats d'aprenentatge estan separades pels mateixos apartats del bloc de continguts (*Per aprendre, Llengua i societat, Gramàtica i Lèxic*).

ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són activitats que engloben tots els aspectes que s'han treballat en la unitat i representen la consolidació dels objectius plantejats al principi d'aquesta.

Bloc de solucions

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE: Són les respostes de les activitats d'aprenentatge.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són les respostes de les activitats d'avaluació.

Què has treballat?

És un mapa conceptual que resumeix els continguts que s'han estudiat en la unitat, serveix per recordar breument tot el que s'ha après.

Com ho porto?

És un quadre d'autoavaluació que indica si s'han assolit els objectius de la unitat en relació amb les activitats.

INTRODUCCIÓ

El mòdul que tens a les mans es titula *Comprensió oral* i és el segon mòdul del primer nivell de l'àmbit de la comunicació del GES.

MÒDULS COMUNS	
1. La premsa 2. Comprensió oral 3. Textos escrits 4. Llegir per...	Nivell 1
5. Temes i mites 6. Lectura de la imatge 7. Comentari de textos no literaris	Nivell 2
8. Teatre 9. Club del llibre 10. Cinefòrum	Nivell 3

Aquest mòdul està format per tres unitats didàctiques:

Unitat 1 Som xerraires!

Unitat 2 I tu què en penses?

Unitat 3 Què diu la dita?

Quadre de continguts **MÒDUL 02 COMPREENSIÓ ORAL**

	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 3
Per aprendre	La conversa quotidiana i la conversa telefònica. El monòleg oral. L'expressivitat de la llengua oral.	L'entrevista, el col·loqui i el debat.	Els refranys, les frases fetes, l'embarbussament i l'endevinalla.
Llengua i societat	La comunicació no verbal.	La variació lingüística.	Els registres de la llengua.
Gramàtica	L'adjectiu. Concordança, nom i adjectiu. Ortografia de la essa sorda i sonora.	Els determinants (I): - L'article. L'apòstrof. La contracció. - Els demostratius. - Els possessius. Ortografia de b/v.	Els determinants (II): - Els numerals - Els quantificatius - Els Indefinits Ortografia de m/n.
Lèxic	El lèxic. La formació dels mots.	La flexió.	La derivació.

Per començar el mòdul et presentem una bateria de preguntes per introduir-te als continguts que hi trobaràs. D'aquesta manera podràs veure què saps sobre el tema.

Marca amb una creueta segons el que sàpigues:

Abans de començar el mòdul...	Em sona	Em sembla que ho sé	Ho sabria explicar
Sé quins elements conté una conversa?			
Sé utilitzar els recursos de la llengua oral en una conversa?			
Sé quines coses he de tenir un compte per superar una entrevista de feina?			
Sé participar en col·loquis i debats argumentant les meves opinions?			
Sé utilitzar recursos populars de la llengua com refranys i frases fetes?			
Sé diferenciar la comunicació verbal de la comunicació no verbal?			
Sé interpretar el significat d'alguns recursos de la comunicació no verbal?			
Sé comunicar-me no verbalment?			
Sé quines varietats pot tenir una mateixa llengua?			

Abans de començar el mòdul...	Em sona	Em sembla que ho sé	Ho sabria explicar
Sé que la llengua es pot usar amb diferents registres segons la situació?			
Sé expressar-me en diferents registres de la llengua?			
Sé identificar els adjectius i canviar-ne el gènere i el nombre?			
Sé fer concordar el nom i l'adjectiu?			
Sé escriure i pronunciar correctament la essa sorda i sonora?			
Sé identificar els tipus de determinants que existeixen?			
Sé apostrofar correctament l'article?			
Sé escriure correctament la contracció d'una preposició més un article?			
Sé escriure correctament la <i>b/v</i> ?			
Sé escriure correctament la <i>m/n</i> ?			
Sé com es formen les paraules?			
Sé que les paraules estan formades per lexemes i morfemes?			
Sé crear nous mots a partir de la derivació?			

Unitat 1

SOM XERRAIRES!

11

UNITAT 1 SOM XERRAIRES!

Comunicació 2. COMPRENSIÓ ORAL

QUÈ APRENDRÀS?

En aquesta unitat tractarem la llengua oral a partir de la conversa quotidiana i la conversa telefònica. Al final de la unitat podràs:

- Conèixer les característiques de la llengua oral.
- Identificar els elements lingüístics que trobem en una conversa.
- Participar satisfactòriament en converses quotidianes i telefòniques.
- Conèixer estratègies per comunicar-se no verbalment.
- Reconèixer les característiques de l'adjectiu.
- Fer concordar el nom i l'adjectiu en gènere i nombre.
- Escriure i pronunciar correctament la essa sorda i la sonora.
- Conèixer com es formen i d'on provenen les paraules.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- La conversa quotidiana
- El monòleg oral
- La conversa telefònica

LLENGUA I SOCIETAT

- La comunicació no verbal

GRAMÀTICA

- L'adjectiu
- La concordança entre nom i adjectiu
- L'ortografia de la essa sorda i la sonora
- L'ortografia de la c, z, q, k en castellà

LÈXIC

- La formació dels mots
 - Definició de lèxic
 - El lèxic del català i del castellà
 - Lèxic patrimonial. Flexió
 - Neologismes
 - Manlleus o préstecs
 - Composició i derivació

1. PER APRENDRE

La conversa quotidiana

Els humans utilitzem constantment la llengua oral, és a dir, la parla, per comunicar-nos. Invertim molt temps de la nostra vida diària conversant amb els altres.

L'estructura de la conversa

Una conversa és l'intercanvi d'informació oral entre dos o més parlants. **El tipus de comunicació que s'estableix en la conversa quotidiana és immediata i espontània.** És immediata perquè parlem cara a cara, i és espontània perquè no hi ha cap preparació prèvia, és a dir, no se segueix un guió planificat.

Normalment, quan trobem algun conegut pel carrer o bé quan quedem amb un amic per parlar, la nostra conversa està marcada per unes pautes molt senzilles. Aquestes pautes permeten que les converses tinguin una certa coherència:

1r La salutació:

- <i>Hola, com va tot?</i>	- <i>Hola, ¿cómo estás?</i>
- <i>Ei, hola!, com estàs?</i>	- <i>Hola, ¿qué tal estás?</i>
- <i>Bon dia!, què fas per aquí?</i>	- <i>Buenos días, ¿cómo tú por aquí?</i>

2n El contingut de la conversa:

- <i>Doncs ja ho veus...</i>	- <i>Pues ya ves...</i>
- <i>T'havia de veure per explicar-te que...</i>	- <i>Te quería contar que...</i>
- <i>Saps què se n'ha fet, de...</i>	- <i>Sabes lo que ha pasado con...</i>

3r El comiat:

- <i>Bé, doncs, fins aviat!</i>	- <i>Bueno pues, ¡hasta otra!</i>
- <i>Adéu, que vagi bé!</i>	- <i>Adiós, ¡que te vaya bien!</i>
- <i>A reveure!</i>	- <i>¡Hasta luego!</i>

El llenguatge que s'utilitza és planer, informal i expressiu. A més de la paraula, quan conversem fem ús d'altres recursos, com el to de la veu i l'expressió corporal (la mirada, el gest, etc).

Hi ha diversos aspectes que fan que els missatges tinguin una estructura o una altra:

El nivell de formalitat de la conversa i el tipus de llenguatge depenen de la relació que hi hagi entre els interlocutors: no és el mateix parlar amb un desconegut que amb un amic, no ens adrecem igual a una criatura que a una persona gran, etc.

Les converses següents tracten del mateix tema; la sensació de fred d'un dels interlocutors. Fixa't en la relació entre els parlants i en la diferència de llenguatge segons el grau de formalitat.

Dues persones que no es coneixen:

- Avui fa força fred.
- Doncs jo no en tinc, però si vol puc tancar la finestra.
- Si fos tan amable... Moltes gràcies.

Dos amics:

- Ei! Fa un fred que pela!
- No fotis que tens fred, noi. Que vols que tanqui la finestra?
- Doncs sí. Estic gelat.

Un pare i un infant:

- Maca, fa fred? Sí? Molt fred? Sí? Tanquem la finestra? Sí? La tanquem i així no ens constiparem? Què et sembla, Maria?
- Sí, papa, tanquem la finestra.

Quan parlem ho fem amb algun objectiu, intenció o finalitat. **La intenció dels parlants** pot ser convèncer, informar, demanar un favor, donar o demanar notícies, recriminar, etc. Llegeix en veu alta aquests exemples:

- Per convèncer:**
- Au, vinga!, no siguis així. Intenta-ho: és molt fàcil.
 - Uf! No ho sé, tu. A mi, l'aigua em fa por!
 - Va, home, va. Tira't a la piscina!

- Per demanar un favor:**
- Imma, et sabria greu deixar-me el diccionari d'anglès?
 - No, ara te'l porto.
 - Gràcies.

- Per demanar/donar notícies:**
- Hola!, com et trobes avui?
 - Estic millor, gràcies. Ja no tinc febre.

- Per recriminar:**
- Jordi, trobo que t'has passat molt, *tio!* Fa una hora que t'espero.
 - Perdona... No n'hi ha per tant, eh? Ja saps que tinc molta feina. A més, tu tampoc no ets gaire puntual.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 2)

Trets bàsics de l'expressió oral

Llegeix en veu alta aquest diàleg, que és la discussió entre un home i una dona que visiten la ciutat italiana de Pisa. L'home no vol pujar a la torre inclinada i la dona sí:

Marit i muller contemplen la silueta de la torre. La muller se sent especialment tendra i abraça el marit.

-Tenia moltes ganes de fer aquest viatge.

Es besen. El marit acaricia els cabells de la dona. Tornen a mirar cap a la torre.

-¿A quina hora hem de ser a Florència? –diu la muller.

-Al vespre. ¿Tens gana, ara? ¿Agafem el cotxe i anem a dinar a algun lloc per aquí a prop?

-Sí. Però primer pugem a la torre.

-¿A la torre? Ni parlar-ne.

-¿Com que no? A veure si haurem vingut a Pisa i ens n'anirem sense pujar a la torre.

-I tant que no. El que és jo, no hi pujo.

-¿Per què?

-No és segura. No em faria cap gràcia que caigués just quan hi pugem a fer la visita turística.

-¿Com vols que caigui? Fa segles que s'aguanta així. ¿No deus pas creure que s'hagi d'ensorrar precisament quan hi pugem nosaltres?

-Fa segles que està inclinada. Però no és veritat que faci segles que està tan inclinada. Cada cop ho està més. I algun dia s'ha d'ensorrar. Tothom dirà: "Ves, ha estat avui, ¿qui ho havia de dir?" Però jo no vull pas trobar-m'hi a dins el dia que passi. (...) En qualsevol moment...

-Em deixes parada. ¿De debò no vols pujar-hi? ¿Hem vingut a Pisa i no pujaràs a la torre? (...) Ets un paparra.(...) Jo hi pujo. Si vols, m'esperes aquí. (...)

(...) El marit accepta finalment

-Va, som-hi –diu.

(Quim Monzó, *Immolació, El perquè de tot plegat*, Ed. Quaderns Crema, 1994)

En el diàleg que acabes de llegir hi trobem els trets bàsics dels missatges orals informals, que són els següents:

-L'entonació

En la conversa hi ha una gran varietat d'entonacions que serveixen per mostrar l'estat d'ànim de l'emissor (emoció, nerviosisme, insistència...):

¿Tens gana, ara? És una interrogació normal, probablement expressada amb suavitat.

¿A la torre? Ni parlar-ne. L'entonació indica rebuig.

-Repeticions

Es repeteixen moltes paraules per insistir, per reprendre algun tema o per fer més entenedor el discurs:

Fa segles que està inclinada. Però no és veritat que faci segles que està tan inclinada.

De debò no vols pujar-hi? ¿Hem vingut a Pisa i no pujaràs a la torre?

-Ús de falques

Les falques són mots o frases superflus que s'empren per allargar les frases i que permeten guanyar temps per pensar el que volem dir. Sovint es repeteixen en excés i són un vici:

Vés, ha estat avui, qui ho havia de dir?

Falques en català:	Falques en castellà:
<i>M'entens?</i>	<i>¿Sabes?</i>
<i>Vés...</i>	<i>Es que...</i>
<i>Vull dir...</i>	<i>Y eso...</i>
<i>O sigui...</i>	<i>¿Comprendes?</i>
Oi	

-Frases inacabades

Algunes oracions queden en suspens perquè l'interlocutor en suposa el final o bé perquè l'emissor explica altres coses per reprendre el fil de la conversa més tard:

En qualsevol moment... (en lloc de dir «*en qualsevol moment es pot ensorrar la torre*»)

- Ús d'expressions típiques de la llengua oral

Va, som-hi.
I tant que no.

- Canviar l'ordre habitual dels elements de la frase

No hi ha cap exemple d'aquest tipus en el text. Et proposem: *Finalment va pujar a la torre, el marit.*

- Ús de mots que imiten sorolls i exclamacions

No hi ha cap exemple d'aquest tipus en el text. Et proposem: *I... pataplaf! Va caure. / Ui! Quin mal!*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 1)

El monòleg oral: una conversa amb tu mateix

Els humans som molt xerraires: conversem amb els altres i també dialoguem amb nosaltres mateixos. El llenguatge serveix per ordenar els nostres propòsits, opinions i sentiments. Les paraules acompanyen i il·lustren el nostre pensament.

Hem dit que som xerraires i que passem molt temps parlant amb nosaltres mateixos. El monòleg oral és una conversa en què l'interlocutor és un mateix.

Llegeix aquest text, que representa el relat oral de les impressions d'una persona sobre els conductors:

«Hi ha casos en què els conductors es tornen agressius abans de pujar al cotxe. Per exemple, quan vas a buscar-lo i no el trobes, i dius "me l'han robat! me l'han robat!", i el que va amb tu diu "no, no, que te l'ha fotut la grua". "Com ho saps?, com ho saps" "És que allà hi ha un adhesiu *fosforitu*." Dius "es veritat,

es veritat", que fa una gràcia que et *mores*. (...) I pagues 15.000 pessetes, que coi, de tenir-les a no tenir-les..., 30.000, que deia un amic meu. És clar, després surts del dipòsit municipal, i com vols estar? Carinyós? No: agressiu.

També hi ha conductors que et fan llums per avisar-te de tot: són les bones ànimes de la carretera. És aquella persona soltera o separada que, de tant circular pel mateix lloc, ja es coneix la carretera i està pendent de tot. El veus, tot amable, cric-cric-cric, et fa llums. Tu dius "què passa?", i portes els llums encesos. O cric-cric-cric, i et fan el gest que tens la porta mal tancada. Que et falla el pilot de *freno*? Ui! Llavors et fan cric-cric-cric-crooooc!!! Fins que es foten un ceballot ells.»

(A. Buenafuente, X. Cassadó, D. Escardó, C. Torras *Digue'm agosarat. Els monòlegs*. Ed. Columna, 2000)

El monòleg oral que acabes de llegir conté mostres dels diferents recursos expressius de la llengua parlada que hem explicat anteriorment:

-Riquesa d'entonacions (interrogació, exclamació...): *Com ho saps?, què passa? Me l'han robat!*

-Frases inacabades: *De tenir-les a no tenir-les...*

-Mots que imiten sorolls: *cric-cric-cric*.

-Alteració de l'ordre habitual dels elements de la frase: *El veus, tot amable, cric-cric-cric, et fa llums*.

-Ús d'expressions pròpies de la llengua oral: *Ui!, És clar, que coi*.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 4)

La conversa telefònica

Actualment el telèfon és una eina necessària per desenvolupar moltes feines i un aparell d'ús quotidià. Llegeix la transcripció d'aquest fragment d'una conversa telefònica i fixa't en el llenguatge que s'hi utilitza:

MARTA:

Fina, *ets tu?* Sí, sí, molt bé... és a dir... un poc desconcertada. És que... ha vingut a veure'm el Carles, *saps... Que m'escoltes?...* I no et pots imaginar com s'ha enfadat...

FINA:

Sí, sí, quan vulguis... Sí, molta feina...sí, ja et trucaré... i no t'amoïnis, eh? Adéu, maca, adéu...

(Maria Antònia Oliver, *Vegetal*, Hogar del Libro, Col. Nova Terra, 1982)

La situació comunicativa de la conversa telefònica és condicionada pel canal, el telèfon, que fa que sigui una comunicació a distància.

La funció del llenguatge que hi predomina és la funció fàtica o de contacte: els

interlocutors no es troben cara a cara; per tant, han d'utilitzar paraules per establir o interrompre la comunicació, verificar que el circuit funcioni, cridar l'atenció del receptor del missatge i assegurar-se que aquest no es distregui. Per tant, en la conversa telefònica és habitual l'ús de fórmules com les que apareixen en el text: *ets tu? Que m'escoltes? Sí, sí..., eh? Adéu, adéu* o d'altres com: *Digui, digui..., que em sent?, etc.*

El fet de no veure l'interlocutor transforma la manera de comunicar el missatge: l'entonació és bàsica, perquè els gestos, com a portadors d'informació, desapareixen.

Recorda els trets bàsics de la conversa telefònica:

- Parlar amb claredat.
- Respectar els torns de paraula.
- Fer preguntes i respostes curtes o comentaris breus per mantenir l'atenció de l'interlocutor.
- Utilitzar fórmules pròpies del canal que no s'utilitzen en la conversa cara a cara (*digui?, escolti, que em sent?...*).

(Fes l'activitat d'aprenentatge 3)

2. LLENGUA I SOCIETAT

La comunicació no verbal

Quan parlem amb algú cara a cara no solament ens comuniquem amb el llenguatge verbal, és a dir, amb les paraules; hi ha un factor de gran importància, que consisteix en el llenguatge no verbal. **Els gestos, les mirades o les cares que acompanyen la llengua oral ens permeten entendre el conjunt del missatge.**

El llenguatge corporal el determinen tots aquells gestos que ajuden a interpretar allò que volem dir. El més important és la gesticulació de braços i mans, però també tenen importància l'estructura física dels interlocutors (si són alts, baixos, prims o grassos), la posició del cos mentre parlem (no és el mateix seure amb l'esquena recta que arrepapar-se al seient)...

Quantes vegades no ens han dit que fem bona o mala cara? Segur que moltes, i és que els gestos de la cara també tenen una gran importància. Diuen que la cara és el mirall de l'ànima. No sabem si això és veritat o no, però sí que és cert que el mal humor, l'alegria, la por o el dubte, per exemple, es transmeten mitjançant les expressions de la cara.

També **la mirada pot expressar tant com les paraules o més**. A través de la mirada s'estableix contacte visual i comunicatiu entre dos interlocutors. La mirada pot expressar desig, enveja o pànic, entre altres sensacions. Tots som sensibles a la mirada del nostre interlocutor: si ens aguanta massa la mirada pot ser un senyal de desafiament, si no ens mira en cap moment pot ser senyal de por o de menyspreu, etc.

(Fes les activitats d'aprenentatge 5 i 6)

Els codis de comunicació no verbal són, sovint, apresos. Això vol dir que alguns gestos que per a nosaltres poden tenir un significat determinat, per a altres cultures en poden tenir un altre. Per exemple, el fet que el nostre interlocutor ens toqui gaire ens pot fer sentir molt incòmodes, mentre que en altres cultures, com l'àrab, el contacte tàctil és molt habitual.

Quan mantenim una conversa cara a cara, doncs, hem de tenir present que **no tan sols comunica la llengua**, sinó que els moviments, la manera de vestir o el gestos facials del nostre interlocutor ens permetran entendre la totalitat del missatge. Sembla que **en una conversa normal el llenguatge gestual constitueix un 55% del missatge; l'entonació, un 38% i les paraules només un 7%**.

Això no passa, per exemple, en la conversa telefònica, ja que no veiem el nostre interlocutor i la comunicació gestual desapareix. Per aquest motiu hem de fer servir recursos verbals propis d'aquest tipus de conversa per saber si ens escolten o per indicar que escoltem (*Que m'escoltes?; Em sents?; M'entens?; Ahà; Sí, sí...; Sí, és clar; Mmmm...*). **Quan ens trobem en casos com el de la conversa telefònica, en què la gestualitat i l'expressivitat facial desapareixen, l'entonació serà bàsica per suplir la comunicació no verbal.**

3. GRAMÀTICA

L'adjectiu

Recorda el que ja hem dit sobre els adjectius: indiquen qualitats i depenen sempre del nom al qual acompanyen. Són variables i presenten flexió de gènere i de nombre.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 7)

Els adjectius es classifiquen en dos grans grups: adjectius de dues terminacions i adjectius d'una sola terminació:

Adjectius de dues terminacions:

	masculí	femení	
singular	Consonant (<i>curt</i>)	-a (<i>curta</i>)	mix t -mix a -mix os -mix es gra s -grass a -grass os -grass es fos c -fosca a -fosco s -fosque s
plural	-s (<i>curts</i>)	-es (<i>curtes</i>)	

	masculí	femení	
singular	consonant (seriós)	-a (seriosa)	buit·buid a -buits·buid es fred·fred a -freds·fred es
plural	-os (seriosos)	-es (serioses)	tip·tip a -tips·tip es

	masculí	femení	
singular	-o, -e, -u (ample)	-a (ampla)	minso·min a -minso s -minse s europeu·europe a -europeu s - europee s
plural	-s (amples)	-es (amples)	

	masculí	femení	
singular	mateixa forma -ç (feliç)	mateixa forma -ç (feliç)	auda ç -auda ç -auda ç os - audace s velo ç -velo ç -velo ç os -veloce s
plural	-os (feliços)	-es (felices)	tena ç -tena ç -tena ç os - tenace s

Adjectius d'una sola terminació:

Masculí i femení singular: mateixa forma	actual/actual s
Masculí i femení plural: -s	feble/feble s
	elegant/elegant s
	intel·ligent/intel·ligent s

(Fes l'activitat d'aprenentatge 8)

La concordança del nom i l'adjectiu

Ja hem vist que tant el nom com l'adjectiu tenen flexió de gènere i nombre. Com que l'adjectiu sol acompanyar el nom, tots dos han de tenir el mateix gènere i nombre, és a dir, han de concordançar.

Exemples: *noia bonica* (femení i singular)
noi espavilat (masculí i singular)
cases blanques (femení i plural)
llibres gruixuts (masculí i plural)

(Fes l'activitat d'aprenentatge 9)

Género del adjetivo

Masculino -o <i>bonito</i> <i>corto</i>	Femenino -a <i>bonita</i> <i>corta</i>
--	---

Formas invariables

Adjetivos terminados en **-e**:
*amable**e**, enorme**e**, inteligente**e***

Adjetivos terminados en **-consonante**:
*azul**i**, feliz**z***

Pero:
*ingl**é**s/ingl**e**sa*
*franc**é**s/franc**e**sa*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 10)

Ortografia

La essa sorda i la essa sonora

Llegeix en veu alta i compara la diferència entre els dos sons que apareixen en negreta:

*ca**ç**a/ca**s**a*
*ce**l** /ze**l***
*no**c**es/no**s**es*
*una pe**ç**a / ell pe**s**a*
*al **c**ine / al**z**ina*
*to**s**sir/co**s**ir*
*sa**s**a/sal**z**e (arbre)*

Observaràs que en primer terme tenim el so de la essa sorda, que com ja deus recordar pel que vam estudiar en el primer mòdul, no produeix cap vibració de les cordes vocals i es caracteritza per ser un so apagat. Segur que no tens dificultats per identificar-lo: s'assembla al de la essa castellana.

Els mots que hi ha en segon terme, en canvi, tenen un so sonor. Si tens dificultats per reproduir-los, recorda el so que fan les abelles: **zzz...**

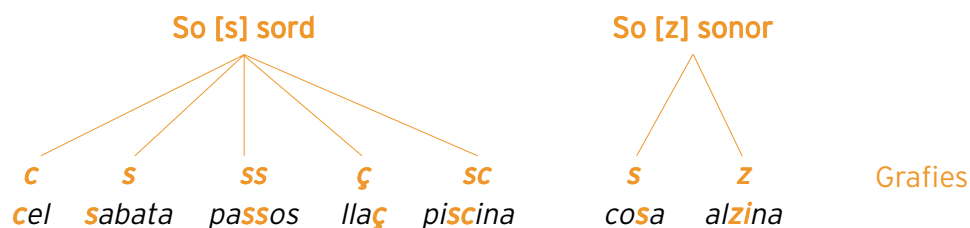
A causa de les interferències que es produeixen amb el castellà, l'ortografia d'aquests dos sons presenta un cert grau de dificultat, perquè la majoria de les vegades els pronunciem malament d'entrada. Recorda que cal pronunciar:

Essa sorda en les paraules: di**ss**ertar, vi**ci**ssitud, discu**ssi**ó, di**ss**oldre, excess**si**u,

fronti**ssa**, messi**es**, gessamí, premissa, impressió, missió, agressió, abadessa, metgessa.

Essa sonora en les paraules: anàlisi, anestèsia, apoteosi, asil, basílica, episodi, crisi, dosi, museu, presagi, metamorfosi, països, oasi, paisatge, paràlisi, presumpte, tesi, síntesi, paràsit, explosió.

Segur que t'has adonat que, per representar ortogràficament el so de la essa sorda i de la essa sonora, utilitzem diverses grafies. Observa aquest esquema:

Grafies de la essa sorda [s]

Com has pogut comprovar, disposem de diverses grafies per representar el so de la essa sorda. Per resoldre aquesta dificultat, intenta fixar-t'hi cada vegada que hagi d'escriure o llegir paraules que tinguin aquest so.

Vegem ara els mots: sabata, cel, piscina, placeta, dansa, sud, ciment bressol, força, feliç, balança, cera, llaç, dolços, escenari, passejar, ciri, tros. A partir de la taula següent, observa les diverses possibilitats pel que fa a la posició de la essa sorda dins d'aquests mots:

A principi de mot	Entre vocals	Després de consonant	A fi de mot
S C	SS, C Ç, SC	C Ç S	S Ç

Doncs bé, ara es tracta d'incloure els mots anteriors en la casella corresponent, segons la posició que ocupi la essa sorda dins del mot. Vegem-ne el resultat:

A principi de mot	Entre vocals	Després de consonant	A fi de mot
cel, sud, sabata, ciment, cera, ciri piscina,	passejar, bressol, placeta, escenari,	dansa, balança, força, dolços	tros, llaç, feliç

Com podem comprovar, la lletra **ç** (ce trencada), alterna amb la lletra **c**. Escrivem l'una o l'altra segons la regla següent:

c davant: **e, i**
ç davant: **a, o, u**

Recordem algunes de les paraules més usuals amb la grafia **c/ç**:

alçar, amenaçar, avançar, avenç, cabeça (d'all), caçar, alça, cançó, ceba, civil, començar, dolç, lluç, llança, lliçó, març, glaç, França, francès, raça, torçar, pedraç, puça, adreçar, comerç, eriçó

(Fes l'activitat d'aprenentatge 11)

La grafia de la essa sonora [z]

El so de la essa sonora només es pot representar mitjançant dues grafies: **s** i **z**. Fixa't en la posició en què pots trobar aquestes grafies en les paraules:

A principi de mot	Entre vocals	Després de consonant
z	s	z

Tenint en compte el lloc que ocupa la essa sonora en el mot, prova de classificar dins de la taula les paraules següents: *música, pinzell, colze, alzina, resar, zoològic, pisos, zero, avisos, onze, cases*.

A principi de mot	Entre vocals	Després de consonant
<i>zoològic, zero</i>	<i>música, resar, pisos, avisos, cases</i>	<i>pinzell, alzina, onze</i>

(Fes l'activitat d'aprenentatge 12 i 13)

Ortografía de la c, z, qu, k

El sonido [θ], presente en las palabras **cera** o **zapato** se representa con las grafías **c** o **z**:

- **c** delante de las vocales e,i: *cera, cielo*
- **z** delante de las vocales a, o, u: *zapato, zorro, zumbido* y al final de palabra o de sílaba: *audaz, feliz* (fíjate, sin embargo, en las excepciones: *zig-zag, zeta*)

El sonido [k], presente en las palabra **casa** o **queso** se representa con las grafías **c** o **qu**:

- **c** delante de a, o, u: *calle, cosa, cuchara*.
- **qu** delante de e, i: *quejido, quiero*

La letra **k** se utiliza en un reducido número de palabras de origen griego o extranjeras: *kilo, basket, tetrabrik*, etc.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 14)

El lèxic. La formació dels mots

El lèxic o vocabulari és el conjunt de paraules o mots que té una llengua. El lèxic no és una cosa fixa, sinó que es va transformant segons les necessitats dels parlants: cada cultura i cada època tenen el vocabulari que necessiten per a una bona comunicació.

Paraules com *ordinador, xip, informàtica, disquetera, nevera, petroli, benzina, ecologia, electricitat, avió...* no formaven part del lèxic utilitzat per la gent de fa un parell de segles, per exemple.

Passa el mateix amb les paraules *franc, pesseta, lira, marc, dracma...*, referides a unitats monetàries d'alguns països de la Unió Europea fins al 2002: cada vegada s'usaran menys en benefici del mot *euro*.

El lèxic del català i del castellà està format per una gran majoria de mots que deriven del llatí. Aquests mots, que anomenem **mots patrimonials**, s'han anat transformant al llarg dels segles. Per exemple: la paraula llatina *filiu* s'ha transformat en *fill* (català) i en *hijo* (castellà); del mot llatí *aqua* en deriven *aigua* (català) i *agua* (castellà).

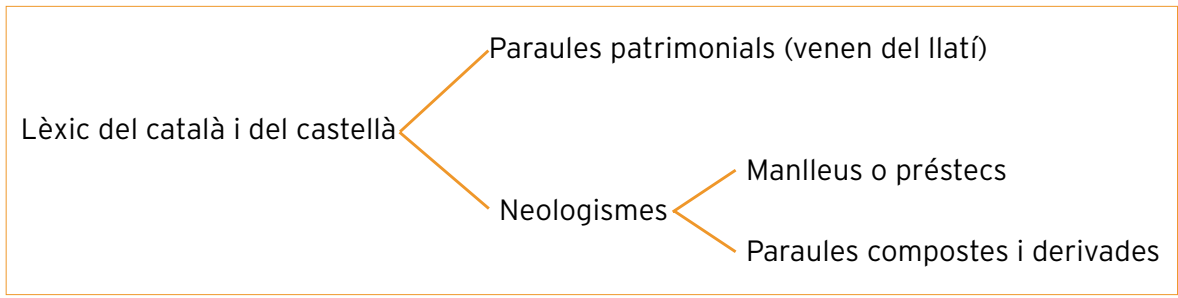
(Fes l'activitat d'aprenentatge 15)

Hem de tenir present que ja en llatí existia el que anomenem flexió de les paraules. **Flexió vol dir que una mateixa paraula pot adoptar diferents variants**, sense que canviï el seu significat. Un exemple: *pentino, pentinaràs, pentinàreu*, el significat és «desenredar i ordenar els cabells», però les diferents formes indiquen variacions quant a la persona que fa l'acció, el temps...

(Fes l'activitat d'aprenentatge 16)

A mesura que la ciència, la tècnica i les relacions interculturals han anat evolucionant, s'ha vist la necessitat de buscar noves paraules per referir-se a conceptes i a objectes nous. D'aquestes paraules en diem **neologismes**. Aquestes noves paraules s'han creat de dues maneres:

- Incorporant paraules d'altres llengües, són els **manlleus** o **préstecs**. Són manlleus o préstecs paraules com *graffiti, futbol, bàsquet, croissant, country...*
- Creant nous mots a partir de paraules ja existents en la llengua. Una forma de creació és la construcció d'un mot a partir de dos mots ja existents en la llengua, és la **composició** que trobem en paraules com *fisicoquímic* i *parasol*. L'altra manera de formar noves paraules és la **derivació**, que consisteix a crear noves paraules, amb nou significat, a partir del lèxic ja existent i amb l'ajuda d'uns elements anomenats **morfemes derivatius**; en són exemples *desenterrar* (formada a partir de la paraula primitiva *terra*), *caseta* (del primitiu *casa*)...

(Fes l'activitat d'aprenentatge 17)

PER APRENDRE

Activitat 1

Llegeix en veu alta aquest diàleg. Troba-hi exemples d'alguns trets bàsics de la conversa quotidiana:

Salutacions
Riquesa d'entonacions
Repeticions
Falques
Frases inacabades
Expressions pròpies de la llengua oral
Exclamacions

HOME JOVE: Bona nit.

DONA: Entri, jove, entri. Perdoni el desordre.

HOME JOVE: Si em pogués fer un favor...

DONA: I tant que sí, i tant que sí; no vol pas seure?

HOME JOVE: No, no cal. És un moment.

DONA: Bé, doncs...

HOME JOVE: Em podria omplir aquest vaset d'oli d'oliva, si és tan amable? És que se'ns ha acabat. Demà l'hi torno sens falta.

DONA: Amb molt de gust, jove, amb molt de gust, i no cal que em torni res.

HOME JOVE: Moltes gràcies.

DONA: Però... però... oh... què s'ha fet a la cara?

HOME JOVE: No és res...

DONA: Que està ferit?

HOME JOVE: No. No és res.

DONA: Ai, segui, segui, sisplau... S'ho ha fet a l'escala, oi?, ha caigut per l'escala, oi? Quina desgràcia, quina desgràcia. Esperí's, vingui, vingui, segui, tranquil·litzi's.

(Sergi Belbel, *Carícies*. Edicions 62)

Activitat 2

Llegeix aquests fragments de la conversa anterior i classifica'ls segons la intencionalitat de l'emissor:

Bona nit.	Demandar un favor
Perdoni el desordre	Saludar
Em podria omplir aquest vaset d'oli d'oliva, si és tan amable?	Convèncer
Però... què s'ha fet a la cara?	Demandar notícies
Ai, seguei, seguei, sisplau...	Demandar disculpes

Activitat 3

Escriu una conversa telefònica seguint les consignes següents:

(Recorda que has d'utilitzar les fórmules pròpies del canal).

La Magda i el Ramon havien quedat per anar al cinema les vuit del vespre. Ja són dos quarts de nou i el Ramon encara no ha arribat. La Magda decideix trucar-li.

Sona el telèfon.

RAMON: Despenja i contesta.

MAGDA: S'identifica i li pregunta on es troba.

RAMON: Saluda amb naturalitat, diu que és a casa sopant amb la família.

MAGDA: Enfadada, li recorda la cita per anar al cinema.

RAMON: Està sorprès, recorda la cita i demana disculpes.

MAGDA: Empipada, accepta les excuses.

RAMON: Proposa d'anar al cinema l'endemà.

MAGDA: No el sent bé perquè hi ha interferències.

RAMON: Repeteix la pregunta i verifica si se'l sent.

MAGDA: Accepta la proposta i s'acomiada.

RAMON: Torna a excusar-se i s'acomiada.

Sona el telèfon.

RAMON: _____

MAGDA: _____

RAMON: _____

MAGDA: _____

RAMON: _____

MAGDA: _____

RAMON: _____

MAGDA: _____

RAMON: _____

MAGDA: _____

RAMON: _____

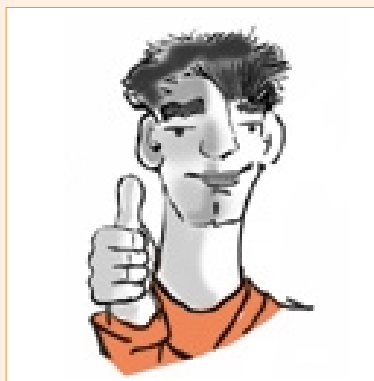
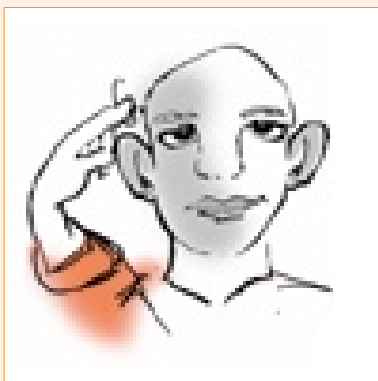
Activitat 4

Llegeix en veu alta aquest monòleg. Troba-hi les mostres dels trets bàsics utilitzats en la llengua parlada:

Miri, ja veurà... És una aventura i no ho és. Aleshores jo anava pels vint anys... Imagini! A casa vaig tenir... com li ho diré... una depressió nerviosa, un *break down*, sap? Ni menjava, ni dormia, tot el dia amb l'angúnia aquí al mig, és a dir, una mica cap a un costat, entre el cor i l'estómac. Molt malament. El metge va dir que m'havia de distreure. Res d'estudis, res de capficar-me. Distracció, distracció. I, de moment, em va aconsellar que cada matí anés al bosc a caçar. No vaig caçar mai res, sap? Però el metge va dir que potser caçar m'aniria bé. (...) Un ocell surt de l'arbre i... ziiis, ziiis... fuig, vola... i això distreu del pensament. (Mercè Rodoreda, *La meva Cristina i altres contes*, Edicions 62, Col. El Cangur)

LLENGUA I SOCIETAT**Activitat 5**

Hi ha alguns gestos que tenen significat per si mateixos, sense necessitat de paraules. Què et sembla que signifiquen les imatges següents?:

Activitat 6

Pensa en altres gestos que signifiquin alguna cosa per si mateixos o que reforcin el missatge oral.

GRAMÀTICA**Activitat 7**

Subratlla tots els adjectius del text següent (busca al diccionari el significat de les paraules que no coneguis):

«Per a un periodista proposat a fer la recensió d'un discurs pronunciat davant seu, hi ha dues classes d'oradors: els oradors fàcils i els difícils. Els primers són aquells que manifesten el que pretenen dir seguint una línia clara i precisa, que tenen el discurs al cap i exposen el raonament o estructura interna que conté i formulen el que volen dir d'una manera concreta, encadenada, lligada, equilibrada i dirigida a una finalitat concreta. Aquests discursos són fàcils de transcriure, intel·ligibles, colpidors, inoblidables, segueixen una necessitat, en certa manera, imprescindible.

Hi ha, però, una altra classe d'oradors: els que es dispersen confosos i esbullats com una troca de fil en desordre, impossible d'aclarir i d'entendre, plens de digressions, inaferrables, incongruents, deformats, de recensió irrealitzable».

(Josep Pla, *El quadern gris*. Editorial Destino)

Activitat 8

Completa la sèrie d'adjectius següent:

flux
.....	freda
.....	antigues
.....	fosc
baix
.....	rics
sord
.....	blanca
igual
content
dèbil
viu
.....	capaç
salat
llarg

Activitat 9

Col·loca l'adjectiu que correspon a cada frase. Tingues en compte la concordança entre gènere i nombre.

altes, maques, petit, alt, negre, blanc, pla

Les nenes..... al dematí, s'alcen i reguen el seu jardí.
 Al pot..... hi ha la bona confitura.
 Torres més..... han caigut!
 Ets més que un Sant Pau!
 Un plat, ple de pebre està.

Activitat 10

Transforma en femení:

El portero afable y cordial _____

El hombre fuerte y tenaz _____

El chico alto portugués _____

Un jugador bajo pero excepcional _____

Activitat 11

Totes les grafies en negreta de les paraules següents tenen el so de la essa sorda [s]. Classifica el so d'aquestes paraules en quatre columnes segons correspongui a la grafia **s, ss, c, ç**:

senyor, dansa, gas, missió, març, paracaigudes, sabates, cel, sabó, dissabte, estrella, escalfar, préssec, singlot, cirera, persona, pissarra, cérvol, cigró, plaça, suro, cassola, disset, pesseta, paciència, massa, trossos, segell, tassa, sopa, senyal, pallasso

s

ss

c

ç

Activitat 12

Els mots següents contenen el so de la essa sonora, però per influència del castellà sovint es pronuncien amb el so de la essa sorda. Llegeix-los en veu alta i subratlla la grafia que representa aquest so:

església, sordesa, tendresa, paràlisi, oasi, bellesa, puresa, síntesi, revisió,
 casos, zona, països, mesos, desembre, tuberculosi

Activitat 13

Tenint present l'esquema de l'ortografia de la essa sonora, omple els buits d'aquestes paraules, col·locant-hi **s** o **z** segons convingui:

dot...e, ro...a, ...ero, mú...ica, pin...ell, po...ar, ben...ina, cerve...a, ...ona, me...ada
 ...oològic, vi...ita, sen...ill, ro...er, ga...os, co...ina, al...ina, mú...ica, cau...a, nervio...a,
 tret...e, cami...a

Activitat 14

Practica la ortografia de **c, z, qu, k**:

a) Escribe las siguientes palabras en plural:

luz..... nariz..... nuez.....

lombriz..... feliz..... audaz.....

Ahora explica qué sucede y por qué:

b) Completa las siguientes palabras con la grafía adecuada (**c, z, qu, k**):

.....iloesoepilloapatillaa.....ador calefa.....iónerámi.....a

.....ig-.....ag perfe.....ióninto suposi.....ión par.....ing

LÈXIC**Activitat 15**

Aquí tens unes paraules que provenen del llatí. Fixa't en l'evolució que han seguit i situa-les a la columna del català o del castellà segons convingui:

ciutat, nou, suceder, prado, regne, rueda, succeir, reino, nuevo, roda, ciudad, prat

LLATÍ	CATALÀ	CASTELLÀ
rota
regnu
succedere
civitate
novu
pratu

Activitat 16

La major part dels mots de la nostra llengua tenen diferents variants gràcies a la flexió. Completa les frases amb altres formes similars a la subratllada.

a) La Núria és **rossa**, el seu germà també és i els seus pares són, evidentment,

b) En Miquel **treballa** en una pastisseria, però abans en un forn, i l'estiu que veen un restaurant.

c) Tots els nois **diuen** que s'estimen més anar a la platja, però el mestre que és millor anar a la muntanya.

d) Desa el **llibre** de matemàtiques al prestatge i els de naturals a la taula.

Activitat 17

Completa els buits amb les següents paraules:

derivats, paraules compostes, mots patrimonials, flexió, manlleus

- *Futbol, bàsquet, penal, còrner...* són noves paraules que han estat introduïdes al català des d'altres llengües. D'aquestes paraules en diem
- *Passejar, passegem, passejareu, passejaven...* són paraules que tenen un mateix significat, tot i que hi ha matisacions pel que fa a la persona i al temps; això s'anomena de la paraula.
- Com a evolució de la paraula llatina *allium* tenim les paraules *all* i *ajo*. Diem que aquestes paraules són
- Diem que *carnisser* i *carnisseria* són mots de *carn*.
- Paraules com *ciència-ficció* i *para-xocs* són

Activitat 1

Llegeix en veu alta aquests fragments de converses.

- Troba-hi els trets que caracteritzen l'expressió oral.
- Associa aquestes frases dels diàlegs amb els gestos i expressions facials que podrien acompanyar-los.

Sí, sí..., tens raó.

Alçar les espatlles

També és mala sort!

Gest d'assentiment amb el cap

Ja t'ho deia, jo...

Gest el braços oberts

No va ser culpa meua!

Gest amb el braç i el dit índex

-La festa, diguem, ha estat, diguem, un èxit, perquè la gent s'ho han passat bé; em sembla que s'ho han passat força bé. Vull dir, tothom parlava, vull dir, es veien molt animats, oi que sí? I ballaven, i això, m'entens? Llàstima que al final...

-Sí, sí..., tens raó. Fins que... plaf! Se'n va anar el llum! I ni llum, ni música, ni res de res.

També és mala sort!

-A veure, ja t'ho deia jo que no havies de córrer tant, a veure, si no em fas cas...

-No, no, però si jo no corria, de veritat, no corria. Si no va ser culpa meua! Va ser l'altre que es va saltar el semàfor i... és clar! catacroc!, vam xocar! Havia de parar, aquell noi!

Activitat 2

Llegeix en veu alta aquests fragments de converses. Relaciona'ls segons la intencionalitat de l'emissor:

Convèncer	«Hola!, em dic Joan. I tu com et dius?»
Demandar/donar notícies	«Però què fas! No veus que faràs malbé el disc?»
Recriminar	«Em sap molt greu. No tornarà a passar.»
Disculpar-se	«Fa temps que no parlem. Vols sortir a sopar aquesta nit?»
Invitar	«Au, som-hi! No t'ho pensis més i anem-hi: et convé sortir.»

Activitat 3

Llegeix aquesta conversa telefònica. Contesta les preguntes següents:

a) Quina funció del llenguatge predomina en la conversa telefònica? Explica-la.

b) Marca en el text les fórmules característiques de la conversa telefònica.

-Digui?

-Hola, bona tarda! Que hi és la Marta?

-Sí, ara s'hi posa.

-Hola, Marta! Marta?, que em sents?

-Sí, sí. Diques, què vols?

-Et trucava per si volies anar a fer un cafè.

-Doncs aquesta tarda no em ve bé. Escolta, què et sembla si quedem demà?

-D'acord, d'acord. A les sis?

-Sí, sí. Apa, adéu, fins demà!

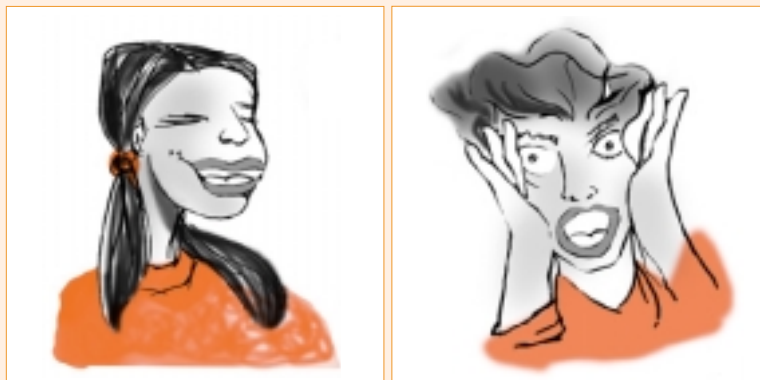
-Adéu, adéu!

Activitat 4

Què és la comunicació no verbal?

Activitat 5

Què et sembla que comuniquen les cares que apareixen en els dibuixos següents?

Activitat 6

Escriu aquests sintagmes nominals en plural:

- Una bona amiga _____
- Una nit fosca _____
- Un biòleg exigent _____
- Un geògraf incorrupte _____
- Un sou miserable _____
- Un degà indiferent _____
- Un heroi desconegut _____
- Una taca fixa _____
- Una taronja dolça _____
- Una butaca incòmoda _____

Activitat 7

Omple els buits d'aquestes paraules amb la grafia **c** o **ç** segons convingui:

abra...ada, balan...es, for...a, cal...at, ...èntim, bra...et, capa...itat, feli...os, adre...a, de...idir, lli...ó, ca...ador, for...ut, ven...iment, vèn...er, gla...ons, cal...etes, abra...ada

Activitat 8

El fragment següent pertany a un conte de Mercè Rodoreda en el qual la protagonista, Zerafina, és una noia una mica papissota que no pronuncia bé cap essa. Deus haver observat que allà on correspondria el so de la essa sorda o sonora hi apareix sempre la grafia **z**. A veure si ets capaç de tornar a escriure el fragment amb la grafia correcta en cada cas:

«Zi zenyora, zóc la minyona nova ...Ja ho zé que zón lez nou i que havia de venir a les trez, però éz que m'he perdut una mica i quan em pensava que ja havia arribat, un zenyor molt ben veztit m'ha dit que era a Zantz. M'ha explicat per on havia de pazzar per anar a Zant Gervazi i preguntant, preguntant, entre totz plegatz m'han enviat al Parque. He vizt totez lez bèztiez: elz tigreZ, elz elefantZ, lez cotorrez i lez monez. Després he zortit a la Rambla i m'he pazejat per entre lez florz i elz zenyorz que pazzaven em deien cozez. Un que duia baztó m'ha convidat a beure una zerveza. No el coneixia, però de zeguida hem eztat conegutz. M'ha dit que era ric i que tenia ganez de cazar-ze... No z'ezpanti

PER APRENDRE

Activitat 1

Salutacions:	Bona nit.
Riquesa d'entonacions:	Entri, jove, entri. Entonació d'insistència. No vol pas seure? Interrogació. Què esta ferit? Interrogació. Ai, segui, segui! Exclamació.
Repeticions:	Entri, jove, entri. I tant que sí, i tant que sí. Amb molt de gust, jove, amb molt de gust. Però... però... Segui, segui... Quina desgràcia, quina desgràcia.
Falques:	Doncs, oi?, oi?
Frases inacabades:	Si em pogués fer un favor... Bé, doncs...
Expressions pròpies de la llengua oral:	I tant que sí
Exclamacions:	Ai!, oh!

Activitat 2

Bona nit.	→	Saludar.
Perdoni el desordre	→	Demandar disculpes.
Em podria omplir aquest vaset d'oli d'oliva, si és tan amable?	→	Demandar un favor.
Però... què s'ha fet a la cara?	→	Demandar notícies.
Ai, segui, segui, sisplau...	→	Convèncer.

Activitat 3

Resposta oberta. Solució orientativa.

RAMON: -Digui?

MAGDA: -Hola! sóc la Magda. On t'has ficat, Ramon?

RAMON: -Ah! Hola, Magda, maca! Ja ho veus, a casa, sopant amb els pares.

MAGDA: -Però què dius! Com que a casa! Molt bé, Ramon! Que no te'n recordes que havíem quedat?

RAMON: -Vaja! És veritat, havíem d'anar al cine a les vuit! Ho sento, noia! Quin cap...

MAGDA: -Sí, sí... ets molt despistat... tens una barra... Aquest cop et perdono, però...

RAMON: -Escolta, Magda, què et sembla si quedem demà?

MAGDA: -Què dius? No et sento!

RAMON: -Dic que si et va bé quedar demà a les vuit. Què em sents?

MAGDA: -Sí, sí... d'acord. Apa, adéu, fins demà.

RAMON: -Adéu i perdona, eh?

Activitat 4

Miri, ja veurà... És una aventura i no ho és. Aleshores jo anava pels vint anys... Imagini! A casa vaig tenir... com li ho diré... una depressió nerviosa, un *break down*, sap? Ni menjava, ni dormia, tot el dia amb l'angúnia aquí al mig, és a dir, una mica cap a un costat, entre el cor i l'estómac. Molt malament. El metge va dir que m'havia de distreure. Res d'estudis, res de capficar-me. Distracció, distracció. I, de moment, em va aconsellar que cada matí anés al bosc a caçar. No vaig caçar mai res, sap? Però el metge va dir que potser caçar m'aniria bé. (...) Unocell surt de l'arbre i... ziiis, ziiis... fuig, vola... i això distreu el pensament.

Falques: ja veurà..., imagini!,... sap?, sap?, Com li ho diré?

Riquesa d'entonacions.

Repeticions: res de... res de..., distracció, distracció... Em va aconsellar que anés a caçar, el metge va dir que caçar m'aniria bé.

Frases inacabades: ...molt malament.

Mots que imiten sorolls: ziiis, ziiis.

LLENGUA I SOCIETAT

Activitat 5

El primer indica bogeria; el segon, silenci; el tercer, que tot va bé; el quart, victòria; el cinquè significa ignorància o que no se sap una cosa.

Activitat 6

Resposta oberta, possibles exemples: fer que no o que sí amb el cap; fer botifarra; fer el símbol de «marxar» donant un cop ràpid amb el palmell de la mà esquerra sobre el polze de la mà dreta; posar les mans com si es resés significa reflexió; fer baixar de cop el puny significa insatisfacció; picar a la taula amb el ganivet i la forquilla és símbol d'estar afamant; ajuntar les puntes dels dits en forma de cabeça d'alls significa gran quantitat; etc.

GRAMÀTICA

Activitat 7

fàcils, difícils, clara, precisa, interna, concreta, encadenada, lligada, equilibrada, concreta, fàcils, intel·ligibles, colpidors, inoblidables, imprescindible, confosos, esbullats, impossible, inaferrables, incongruents, deformats, irrealitzable

Activitat 8

fluix	fluixa	fluixos	fluixes
fred	freda	freds	fredes
antic	antiga	antics	antigues
fosc	fosca	foscós	fosques
baix	baixa	baixos	baixes
ric	rica	rics	riques
sord	sorda	sords	sordes
blanc	blanca	blancs	blanques
igual	igual	iguals	iguals
content	contenta	contents	contentes
dèbil	dèbil	dèbils	dèbils
viu	viva	vius	vives
capaç	capaç	capaçós	capaces
salat	salada	salats	salades
llarg	llarga	llargs	llargues

Activitat 9

Les nenes **maques** al dematí, s'alcen i reguen el seu jardí.

Al pot **petit** hi ha la bona confitura.

Torres més **altes** han caigut!

Ets més **alt** que un Sant Pau!

Un plat **blanc**, pla ple de pebre negre està.

Activitat 10

La portera afable y cordial

La mujer fuerte y tenaz

La chica alta portuguesa

Una jugadora baja pero excepcional

Activitat 11

S'escriuen amb s: **senyor, sabates, sabó, singlot, suro, segell, sopa, senyal, dansa, estrella, escalfar, persona, gas, paracaigudes.**

S'escriuen amb ss: **missió, dissabte, préssec, disset, pissarra, cassola pesseta, massa trossos, tassa, pallasso.**

S'escriuen amb c: **cel, cirera, cérvol, cigró, paciència.**

S'escriuen amb ç: **plaça, març.**

Activitat 12

església, sordesa, tendresa, paràlisi, oasi, bellesa, puresa, síntesi, revisió, casos, zona, països, mesos, desembre, tuberculosi.

Activitat 13

dotze, rosa, zero, música, pinzell, posar, benzina, cervesa, zona, mesada zoolò-

gic, visita, senzill, roser, gasos, cosina, alzina, música, causa, nerviosa, tretze, camisa.

Activitat 14

a) luces narices nueces lombrices felices audaces

La z final se convierte en c al formar el plural porque precede a la vocal e.

b) kilo queso cepillo zapatilla cazador calefacción cerámica
zig-zag perfección quinto suposición parking

LÈXIC

Activitat 15

LLATÍ	CATALÀ	CASTELLÀ
rota	roda	rueda
regnu	regne	reino
succedere	succeir	suceder
civitate	ciutat	ciudad
novu	nou	nuevo
pratu	prat	prado

Activitat 16

a) ros, rossos

b) treballava, treballarà

c) diu

d) llibres

Activitat 17

a. manlleus

b. flexió

c. mots patrimonials

d. derivats

e. paraules compostes

Activitat 1

- a) Ús de falques: Digue'm, digue'm / Vull dir, vull dir / M'entens?
A veure, a veure.

Riquesa d'entonacions: Se'n va anar el llum! *Exclamacions.*

Oi que sí? *Interrogacions.*

També és mala sort! *Decepció.*

Repeticions: Sí, sí... / La gent s'ho han passat bé, ... s'ho han passat força bé...

Jo no corria... no corria.

Expressions pròpies de la llengua oral: Oi que sí? / És clar!

Alteració de l'ordre habitual dels elements de la frase: Havia de parar, aquell noi.

Mots que imiten sorolls: Plaf! Catacroc!

Frases inacabades: Llàstima que al final.../ Si no em fas cas...

- b) Sí, sí... tens raó → Moviment d'assentiment amb el cap.
També és mala sort! → Gest amb els braços oberts.
Ja t'ho deia jo... → Gest aixecant les mans o el dit.
Na va ser culpa meva! → Alçar les espatlles.

Activitat 2

- Demandar notícies → «Hola!, em dic Joan. I tu com et dius?»
Recriminar → «Però què fas! No veus que faràs malbé el disc?»
Demandar disculpes → «Em sap molt greu. No tornarà a passar»
Invitar → «Fa temps que no parlem. Vols sortir sopar aquesta nit?»
Convèncer → «Va, som-hi. No t'ho pensis més i digues-li la veritat.»

Activitat 3

- a) La situació comunicativa de la conversa telefònica és condicionada pel canal: el telèfon, que fa que sigui una comunicació a distància.

La funció del llenguatge que hi predomina és la funció fàtica o de contacte: els interlocutors no es troben cara a cara, per tant han d'utilitzar paraules per establir o interrompre la comunicació, verificar que el circuit funciona, cridar l'atenció del receptor del missatge i assegurar que no es distreu.

- b) -Digui?
-Hola, bona tarda! Que hi és la Marta?
-Sí, ara s'hi posa.
-Hola, Marta! Marta?, que em sents?

- Sí, sí. **Digues**, què vols?
- Et trucava per si volies anar a fer un cafè.
- Doncs, aquesta tarda no em va bé. **Escolta**, què et sembla si quedem demà?
- D'acord, d'acord. A les sis, a casa teva?
- Sí, sí. Apa, **adéu**, fins demà!
- Adéu, adéu!

Activitat 4

La comunicació no verbal és aquella que es produeix mitjançant el llenguatge no verbal, és a dir, els gestos, les mirades, l'expressió facial, la imatge personal, etc.

Activitat 5

La primera indica felicitat, la segona pànic o por, la tercera cansament o malaltia i l'última enuig o mal humor.

Activitat 6

a. Unes bones amigues	f. Uns degans indiferents
b. Unes nits fosques	g. Uns herois desconeguts
c. Uns biòlegs exigents	h. Unes taques fixes
d. Uns geògrafs incorruptes	i. Unes taronges dolces
e. Unes sous miserables	j. Unes butaques incòmodes

Activitat 7

abraçada, balances, força, calçat, cèntim, bracet, capacitat, feliços, adreça, decidir, lliçó, caçador, forçut, venciment, vèncer, glaçons, calcetes, abraçada.

Activitat 8

«Si senyora, **sóc** la minyona nova ...Ja ho **sé** que **són** les nou i que havia de venir a les **tres**, però **és** que m'he perdut una mica i quan em **pensava** que ja havia arribat, un **senyor** molt ben **vestit** m'ha dit que era a **Sants**. M'ha explicat per on havia de **passar** per anar a **Sant Gervasi** i preguntant, preguntant, entre **tots plegats** m'han enviat al Parque. He **vist totes les bèsties**: els **tigres**, els **elefants**, les **cotorres** i les **mones**. **Després** he **sortit** a la Rambla i m'he **passejat** per entre **les flors** i **els senyors** que **passaven** em deien **coses**. Un que duia un **bastó** m'ha convidat a beure una **cerveza**. No el coneixia, però de **seguida** hem estat **coneguts**. M'ha dit que era ric i que tenia **ganes** de **casar-se**... No s'espanti que no m'ha **passat** res. Va **sola vostè**? **Doncs**, si em **descuido**, quin **susto** que li hauria donat... si **sabés** l'estona que fa que em **passejo** per **aquests carrers**...»

Activitat 9

cuerda tetrabrik quien cien cereza caspa

Activitat 10

Paraules patrimonials: cantar, pluja, hora, llit, mestre

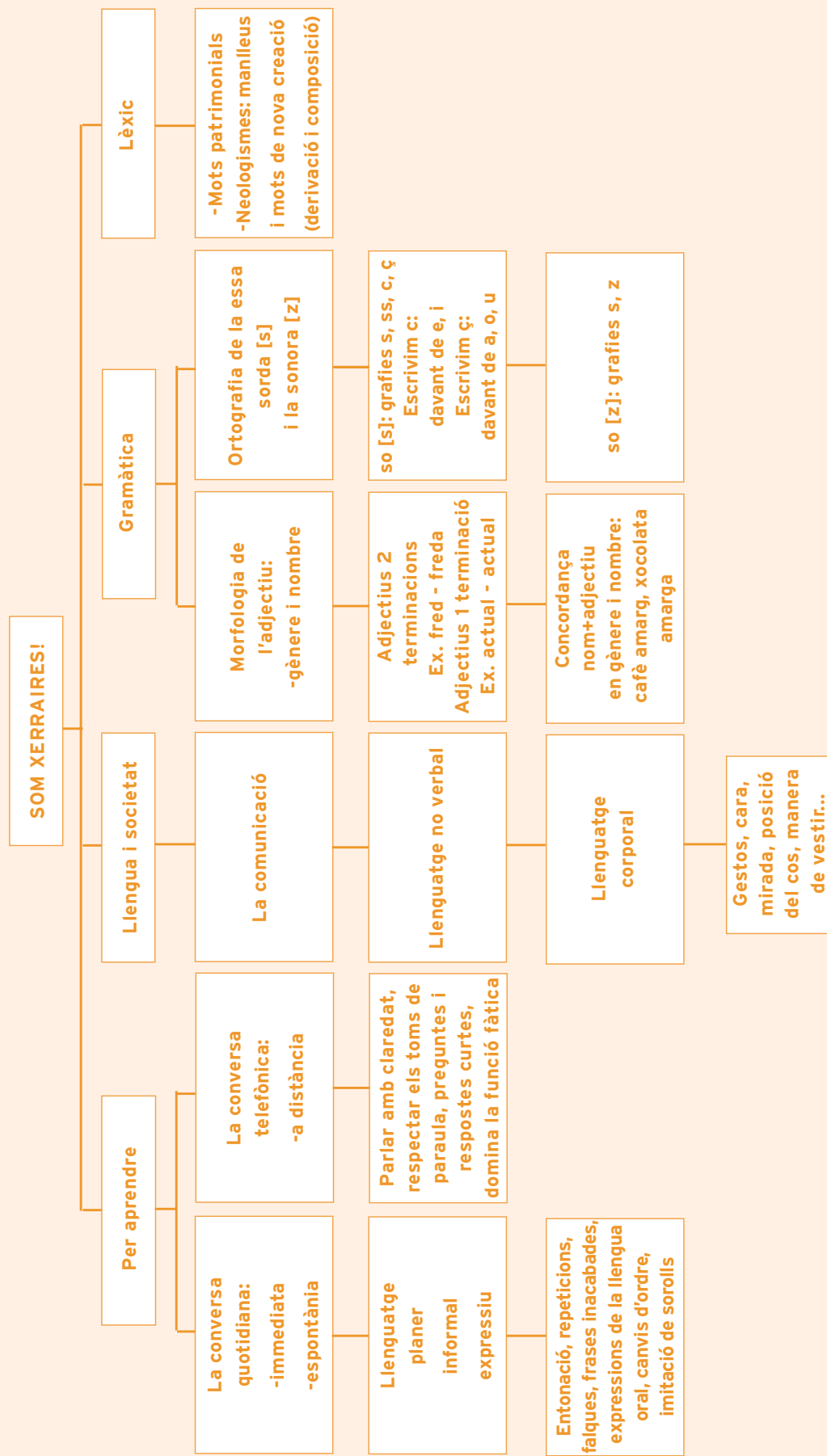
Manlleus: rock, voleibol, karate, karting, magazín

Activitat 11

Paraules derivades: aigüera, aparcament, vianant, roureda, finestreta

Paraules compostes: blaugrana, nordest, fisicoquímic

QUÈ HAS TREBALLAT?

com

ho porto?

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

Quadre d'autoavaluació

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Conèixer les característiques de la llengua oral.	1, 2, 4	1	
Identificar els elements lingüístics que trobem en una conversa.	1, 2, 4	2, 3	
Participar satisfactòriament en converses quotidianes i telefòniques.	3		
Conèixer estratègies per comunicar-se no verbalment.	5, 6	4, 5	
Reconèixer les característiques de l'adjectiu.	7, 8		
Fer concordar el nom i l'adjectiu en gènere i nombre.	9, 10	6	
Escriure i pronunciar correctament la essa sorda i sonora.	11, 12, 13	7, 8	
Escriure correctament c, k, z, qu en castellà.	14	9	
Saber com es formen les paraules.	15, 16, 17	10, 11	

Unitat 2

I TU QUÈ EN PENSES?

Durant aquesta unitat aniràs descobrint tècniques i eines per millorar la comprensió i l'expressió oral. D'aquesta manera, al final de la unitat podràs:

- Conèixer estratègies per superar entrevistes de feina.
- Preparar entrevistes per saber com són altres persones.
- Participar en col·loquis i debats argumentant la teva opinió i escoltant els altres.
- Conèixer les variants que tenen les llengües segons l'origen i l'edat dels parlants.
- Emprar correctament els determinants.
- Escriure correctament la *b/v*.
- Distingir els morfemes i els lexemes de les paraules.
- Crear paraules noves a partir de la flexió.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- L'entrevista
- El col·loqui
- El debat

LLENGUA I SOCIETAT

- Les variants de la llengua:
 - Variants històriques
 - Variants socials
 - Variants geogràfiques

GRAMÀTICA

- Els determinants (I):
 - L'article. L'apòstrof. La contracció
 - Els demostratius
 - Els possessius
- Ortografia de la *b/v*

LÈXIC

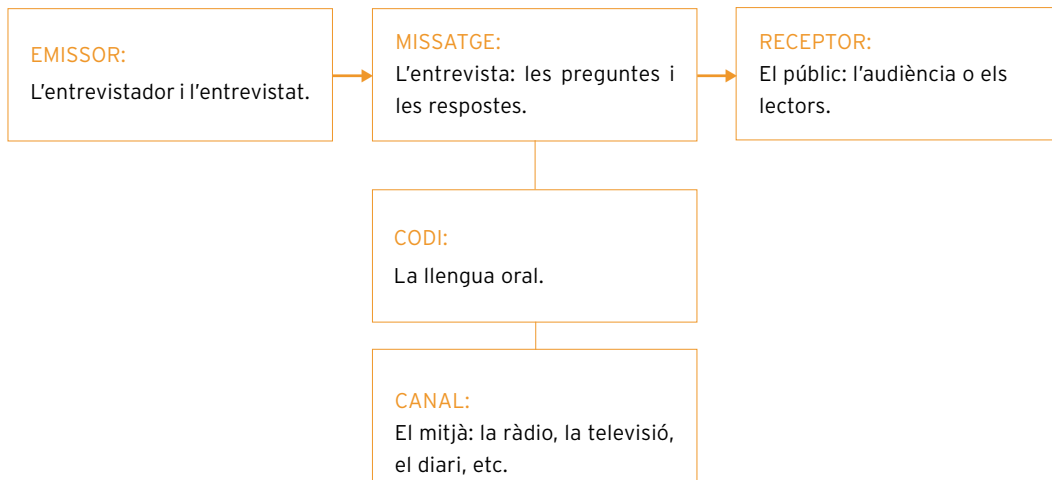
- La flexió

L'entrevista

L'entrevista és una conversa directa entre dues persones: l'entrevistat i l'entrevistador.

Abans d'entrevistar un personatge, l'entrevistador s'ha de documentar (conèixer la trajectòria professional i personal de l'entrevistat, aconseguir informació sobre el tema o motiu de l'entrevista, etc.) per preparar les preguntes. L'entrevistat contesta les preguntes que li formulen.

L'entrevista es pot reproduir en un mitjà de comunicació audiovisual o escrit. Apliquem l'esquema de la comunicació a l'entrevista com a acte comunicatiu que és:

La diferència entre l'entrevista i la conversa quotidiana es troba en el receptor: l'entrevista s'adreça a un públic; la conversa, en canvi, no.

Una entrevista consta de dues parts:

- **Una breu introducció:** en què es presenta el personatge i el tema de l'entrevista.
- **El qüestionari:** consta de les preguntes i les respostes. Per dur a terme una entrevista interessant, que mantingui l'atenció del receptor, l'entrevistador ha de fer preguntes breus, directes i variades.

Segons l'objectiu que persegueixi l'entrevistador, hi ha dos tipus d'entrevistes:

- **L'entrevista temàtica:** l'entrevistat dóna la seva opinió sobre preguntes concretes o les respon, sobre fets d'actualitat o temes concrets, o bé sobre la seva activitat professional.
- **L'entrevista psicològica o de personalitat:** vol donar a conèixer la part humana i menys coneguda de l'entrevistat; per tant, les preguntes es refereixen a temes personals: la família, l'actitud davant de la vida, els sentiments o els desitjos del personatge.

Hi ha, però, un altre tipus d'entrevista, **l'entrevista laboral**. Quan una persona busca feina i es presenta a una oferta laboral, de vegades ha de respondre les preguntes d'un entrevistador sobre la seva activitat professional o altres aspectes de la seva personalitat. L'entrevistador, a partir de les respostes de l'entrevista, decideix si el candidat s'ajusta o no al lloc de treball en qüestió.

A continuació et donem alguns **consells i estratègies que pots seguir per superar amb èxit una entrevista de feina**. Pel que fa a la comunicació verbal, recorda aquests punts:

- Cal parlar correctament.
- Cal saber escoltar i respectar l'interlocutor.
- Cal tenir en compte el to i la velocitat de la veu per demostrar confiança i seguretat en allò que un diu.

Hi ha altres aspectes pràctics que també has de tenir en compte, com ara aquests:

- No arribis tard.
- Tingues cura de la teva imatge.
- Actua amb naturalitat i mostra seguretat en tu mateix.
- No facis veure que saps més coses que realment no saps.
- Demostres ganes de treballar i capacitat per aprendre.
- Si el teu nivell de coneixements no s'adapta al lloc de treball, compromet-te a fer un esforç per millorar-lo.

Hem parlat de comunicació no verbal i d'aquelles coses que comuniquem amb els gestos, les mirades i la postura del nostre cos. Quan es fa una entrevista de feina, hem de tenir present que cal adoptar una postura adequada, reforçar la paraula amb gestos i mirar l'entrevistador.

(Fes les activitats d'aprenentatge 1, 2, i 3)

Parlem-ne: el debat i el col·loqui

Diàriament podem seguir per la televisió i per la ràdio persones que discuteixen sobre algun tema conflictiu o algun fet d'actualitat.

El debat i el col·loqui són dues formes d'expressió oral en les quals es promou la reflexió i l'anàlisi sobre un tema rellevant per a la societat.

- **El col·loqui:** És la reunió d'un grup de persones, amb experiències i idees diferents, que discuteixen sobre un mateix tema.
- **El debat:** És una discussió entre dos o més oponents. A diferència del col·loqui, els participants són especialistes en el tema, amb idees i punts de vista diferents. En el debat es practica l'art de l'argumentació. Argumentar és expressar raonaments convincents per arribar a una conclusió. Cada participant exposa i defensa la seva posició, és a dir, argumenta una idea i prova de refutar les dels altres.

Tant en el col·loqui com en el debat, cal una persona que condueixi la discussió: **el moderador**. El moderador és objectiu i neutral. Presenta els participants i comença plantejant la pregunta o la qüestió que cal discutir. Les seves funcions són aquestes:

- Fer participar tothom.
- Reconduir la discussió en moments de tensió o de dispersió.
- Fer avançar la discussió i, si s'escau, fer la síntesi de les idees exposades.

Fórmules utilitzades pel moderador per regular el debat:

Català	Castellà
-Obrim el debat...	-Abrimos el debate...
-Té la paraula...	-Tiene la palabra...
-És el torn de...	-Es su turno.
-Endavant, senyor/senyora...	-Adelante, señor/ señora...
-Sigui breu...	-Le ruego que sea breve.
-Li demano que respecti els torns de paraula.	-Mantengan el orden de intervenció.
-Intenteu mantenir els torns d'intervenció.	

El col·loqui i el debat són formes d'expressió oral que es basen en la discrepància i el diàleg. L'expressió d'opinions diferents pot ser motiu de reflexió i una font d'enriquiment personal. Els participants són persones que, amb les seves aportacions, ens ajuden a valorar la diversitat com un fet positiu.

Hem de tenir en compte que nosaltres mateixos, sense adonar-nos-en, sovint fem debats. Per exemple, quan una colla d'amics ens reunim per fer una copa, solem parlar de temes diferents, i cadascú dóna la seva opinió al respecte. No som conscients que fem un debat, però seguim les mateixes pautes, ja que argumentem les nostres opinions, respectem els torns de paraula... i sempre aprenem coses els uns dels altres.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 4)

2. LLENGUA I SOCIETAT

La variació lingüística

El que entenem per llengua és una abstracció de les diferents maneres de parlar-la. Els catalanoparlants de Girona parlen de manera diferent dels catalanoparlants de Mallorca, i tots parlen diferentment dels catalanoparlants de Castelló. Tampoc no parlen de la mateixa manera la gent gran i la gent jove, ni es parla ara com es parlava en el segle xv. Finalment, un mateix parlant pot parlar de manera diferent segons es trobi en una situació formal o informal, o si parla amb gent de la seva professió, amb gent amb qui té confiança o amb gent que no coneix.

Per això diem que existeix la variació lingüística, composta per les diferents modalitats d'una mateixa llengua. Les llengües no són estàtiques¹; evolucionen amb el temps i presenten diferències segons la zona on es parlin o l'ús que se'n faci.

Les diferents variacions lingüístiques que presenta una llengua són les següents:

Segons els parlants

- Geogràfiques:** segons la zona on es parlin.
- Històriques:** segons l'època. Dins d'aquest apartat hi ha les variacions

¹ Estàtic, -a: Que no es mou ni es modifica.

generacionals, que són aquelles que utilitzen diferents generacions de parlants.

-**Socials**: les que fa servir un grup social determinat.

Segons l'ús

-**Registres**: les que utilitza una mateixa persona segons la situació d'ús en què es trobi: situació formal o informal, explicacions tècniques o professionals, etc. Una llengua no és única ni igual per a tots els parlants. **El que anomenem llengua és una generalització dels diferents dialectes (geogràfics, històrics i socials) i registres que utilitzen els seus parlants.** *Noi, xiquet i al·lot* volen dir el mateix, però s'utilitzen en zones diferents.

També *lleixar* i *deixar* volen dir el mateix, però s'han utilitzat en segles diferents. El segon terme és l'evolució del primer.

Una cosa semblant passa en el cas de *noi* i *xaval*: volen dir el mateix, però s'utilitzen en situacions diferents.

(Fes les activitats d'aprenentatge 5, 6, i 7)

3. GRAMÀTICA

Els determinants

Els determinants acompanyen el nom. Segons el tipus de determinació o circumstància que presenten, es classifiquen en **articles, demostratius, possessius, numerals, quantitatius, indefinits i interrogatius.**

L'article

L'article és un mot que va abans del substantiu i ens indica el seu gènere i nombre. Hi ha dues classes d'article:

Determinat: s'utilitza quan volem significar que el nom ja és conegut.

*Dóna'm **el** llibre.* (Ens referim a un llibre en particular, que ja ens és conegut i que ens interessa per algun motiu concret.)

Indeterminat: indica el nom d'una manera vaga, imprecisa i sense determinar, perquè aquell nom encara ens és desconegut.

*El meu germà em va portar **un** llibre.* (La informació que ens arriba per mitjà de l'article és molt imprecisa: no especifica de quin llibre es tracta, encara ens és desconegut.)

Fixa't en aquest quadre dels articles:

	Singular		Plural	
	masculí	femení	masculí	femení
determinat	el (l')	la (l')	els	les
indeterminat	un	una	uns	unes

Els articles **el** i **la** s'apostrofen davant de paraules començades per **vocal** o **h**:
l'aigua, l'home, l'amistat, l'instat...

Ara bé, hi ha unes quantes paraules que no s'apostrofen mai:

- Els mots femenins començats per **i, u, hi, hu** àtones: **la Irene, la universitat, la història, la humitat**.
- Les paraules que comencen amb una **i** consonàntica: **el iogurt, la iaia**.
- El nom de les lletres: **la essa, la ela**.
- Els mots que comencen amb el prefix **a-** amb valor negatiu: **la asimetria**.
- **La una** quan es refereix a l'hora: **la una del migdia**.
- Els mots que es presten a confusió: **la ira**; perquè, si l'apostrofvem, costaria de saber de què parlem: antiga moneda italiana, instrument musical o estat d'indignació.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 8)

La contracció

Els articles **el** i **els** es contrauen quan van darrere de les preposicions **a, de, per** i **per a**:

a + el	al	<i>Vaig al teatre.</i>	a + els	als	<i>Parlo als amics.</i>
de + el	del	<i>Vinc del cinema.</i>	de + els	dels	<i>Casa dels oncles.</i>
per + el	pel	<i>Camino pel bosc.</i>	per + els	pels	<i>Passo pels voltants.</i>
per a + el	per al	<i>És per al noi.</i>	per a + els	per als	<i>És per als pares.</i>

Quan el mot següent comença amb una vocal, l'article no fa la contracció, i, per tant, cal seguir les regles de l'apostrofació. Exemple: vaig **a** l'escola, vinc **de** l'excursió, és **per a** l'Anna.

Els demostratius

Expressen proximitat o llunyania respecte del nom al qual acompanyen. Com a adjectius, s'anteposen al nom i no porten mai article. Les formes de demostratius són les següents:

	Singular		Plural		neutre
	masculí	femení	masculí	femení	
proximitat	aquest	aquesta	aquests	aquestes	açò
	aqueix	aqueixa	aqueixos	aqueixes	això
llunyania	aquell	aquella	aquells	aquelles	allò

Exemples: Acosteu **aquella** cadira. Porta'm **aquests** llibres.

Els demostratius compleixen una funció referencial, amb la qual remeten a elements de dins o de fora d'un text. Exemple: En **aquella** carta ens van explicar el motiu de la demanda.

També poden fer la funció de pronom quan substitueixen el nom. Exemple: *Vivim en aquest carrer, i el meus fills, en **aquell**.*

Les formes neutres serveixen per referir-se a una cosa poc concreta o bé a una oració. Exemple: *Em va dir que **allò** era tot un muntatge.*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 9)

Els possessius

Indiquen possessió, pertinença o parentiu en relació amb el substantiu al qual acompanyen. Tenen formes diferents segons la persona a la qual es refereixin, tant pel que fa als posseïdors com a les coses posseïdes. Els possessius poden ser tònic o àton. Vegem-ho.

Possessius tònic:

		Singular		Plural	
		masculí	femení	masculí	femení
Un sol posseïdor	1a persona	meu	meva	meus	meves
	2a persona	teu	teva	teus	teves
	3a persona	seu	seva	seus	seves
Més d'un posseïdor	1a persona	nostre	nostra	nostres	
	2a persona	vostre	vostra	vostres	
	3a persona	seu llur	seva llurs	seus	seves

Possessius àtons:

	Singular		Plural	
	masculí	femení	masculí	femení
1a persona	mon	ma	mos	mes
2a persona	ton	ta	tos	sos
3a persona	son	sa	sos	ses

- Les formes tòniques són les que tenen un ús més generalitzat. S'utilitzen amb article quan van davant del nom: ***El meu** oncle viu al carrer ample.* Si van al darrere del nom, s'empren sense article: *Aquest és el carrer **nostre**.*
- Les formes *llur* i *llurs* s'utilitzen només quan hi ha diversos posseïdors: *Els meus oncles i **llur** casa. Els avis i **llurs** néts.*
- Els possessius poden fer també la funció de pronoms quan substitueixen el nom: *Els nostres exercicis són més fàcils que no pas **els seus**.*
- Les formes àtones es posen davant del nom. Actualment només s'utilitzen quan indiquen relacions de parentiu o en alguna frase feta: *germana; **mon** pare; **mos** oncles; cada terra fa **sa** guerra.*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 10)

El artículo		
Determinado	el, la, lo	los, las
Indeterminado	un, una	unos, unas
Contracto	del (de+el) al (a+el)	

Los demostrativos		
+ Proximidad	este, esta	estos, estas
- Proximidad	ese, esa	esos, esas
+ Lejanía	aquel, aquella	aquellos, aquellas

Los posesivos			
Poseedores	Persona	Un objeto poseído	Varios objetos poseídos
Uno	1ª	mí, mío, mía	mís, míos, mías
	2ª	tu, tuyo, tuya	tus, tuyos, tuyas
	3ª	su, suyo, suya	tus, suyos, suyas
Varios	1ª	nuestro, nuestra	nuestros, nuestras
	2ª	vuestro, vuestra	vuestros, vuestras
	3ª	su, suyo, suya	sus, suyos, suyas

Ortografia

L'ortografia de b/v

Vegem algunes regles que ens poden ajudar a millorar l'ortografia de la **b** i la **v**:

S'escriu **b**:

Davant de **r** o **l**: *br*oma, *br*am, *ar*bre, *bl*au, *bl*oc, *am*able.

Darrere de **m**: *em*benar, *am*bició, *am*b.

Alternant amb **p**: *sab*er - *sap*, *cab*er - *cap*, *llobat*ó - *llop*.

S'escriu **v**:

Darrere de **n**: *can*vi, *min*var, *en*viar, *in*uitar, *env*à, *en*veja, *in*vent.

Alternant amb **u**: *escri*viu - *escri*ure, *ne*var - *neu*, *me*va - *meu*, *be*via - *beu*.

Els imperfets d'indicatiu dels verbs de la 1a conjugació (cantar) acaben en **v**:

*cant*ava, *menj*aves, *rent*ava, *cuin*àvem, *arrib*àveu, *marx*aven.

Ortografía de b/v

La **b**:

Fíjate en estas palabras: *a*brazar, *po*blación, *ob*servar, *ob*vio. Se escriben con **b** las palabras en que el sonido [b] precede a otra consonante.

También se escriben con **b** los verbos acabados en **-bir**, excepto *her*vir, *ser*vir y *vi*vir.

Las terminaciones **-ba, -bas, -ba, -bamos, -bais** y **-ban** del pretérito imperfecto de indicativo de la primera conjugación: *yo jugaba, tú jugabas, él jugaba...*

La **v**:

Después de **n**: *inventario, envolver*.

En general, en los nombres y adjetivos terminados en **-iva, -ivo**: *nocivo, pensativo, altiva* (excepciones: *recibo, estribo...*).

Hi ha mots que s'assemblen als mots equivalents en castellà però que presenten una divergència ortogràfica respecte d'aquesta llengua. Vegem-los.

Català amb v / castellà amb b: *govern (gobierno), gavardina (gabardina), advocat (abogado), avi (abuelo), canvi (cambio), covard (cobarde), avet (abeto), llavi (labio), prova (prueba), savi (sabio), núvol (nube), etc.*

Català amb b / castellà amb v: *berruga (verruja), rebotar (reventar), bolcar (volcar), Biscaia (Vizcaya), biga (viga), mòbil (móvil)*.

(Fes les activitats d'aprenentatge 11 i 12)

4. LÈXIC

Formació del lèxic. Flexió i derivació

Fixem-nos en aquests grups de paraules:

mar, submarí, submarinista, marejol, marinada, mars

paperera, papers, paperer, paper, papereria, paperot, paperassa

mirador, mirada, mirar, mirarem, miraves, mirarien, mirall, emmirallat, miratge

ricament, ric, rics, enriquir, enriquiran, enriquia

Cada grup de paraules conté uns sons que es repeteixen. De cada un d'aquests sons en diem **lexema** o **arrel**, i constitueix la «marca de família», perquè apareix en totes les paraules de la mateixa família. Els lexemes d'aquestes paraules són: *mar-, paper-, mira-, ric-*.

Al lexema s'hi afegeixen grups de lletres, tant al davant com al darrere. *Submarinista, mira-tge, en-riqu-ia...* són els **morfemes**.

Els morfemes són molt útils i ens permeten de formar noves paraules a partir d'un únic lexema.

De morfemes n'hi ha de dos tipus:

- **Morfemes flexius**: Són els morfemes que s'afegeixen després del lexema i aporten informació de gènere, nombre, persona, temps...
- **Morfemes derivatius (o afixos)**: Són elements que, afegits a un lexema, porten a la construcció d'una nova idea, una nova paraula, i normalment això es correspon amb una nova accepció del diccionari.

Per exemple, *sub-*, i *-ista*, són morfemes derivatius afegits al lexema *ma-*, *-er*, *-eria*, afegits al lexema *paper-*.

Morfema flexiu

La flexió no dóna lloc a paraules amb nous significats, sinó a formes diferents

d'una mateixa paraula. Això ha fet que molt sovint es tractin els morfemes flexius en l'apartat de morfologia quan es parla de la forma de les paraules, i els morfemes derivatius en l'apartat de lèxic i semàntica.

Alguns dels morfemes flexius més usuals són els següents:

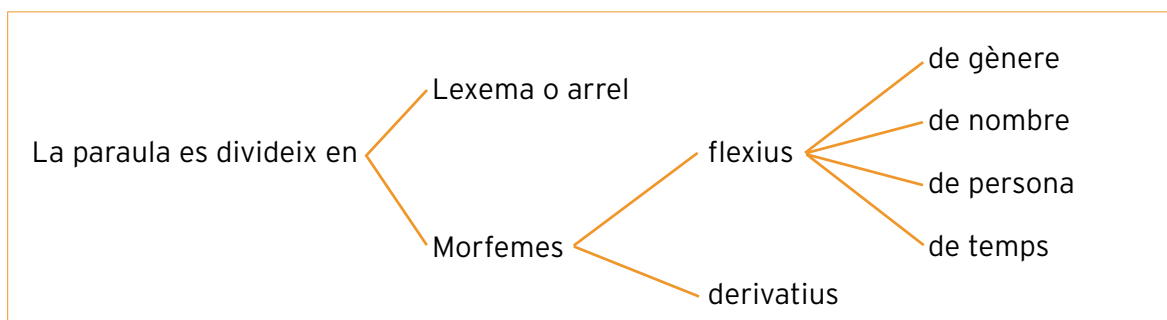
- **Morfemes de gènere.** Indiquen si la paraula (nom, adjectiu, determinant o pronom) és masculina o femenina. Per indicar el femení, els morfemes més usuals són *-a, -ina,* (ex. *re-ina, nen-a*); per al masculí *-e, -u* (ex. *arbr-e, europe-u*).
- **Morfemes de nombre.** Indiquen si la paraula és singular o plural. Els morfemes més utilitzats per al plural són *-es, -s, -ns* (ex. *cadir-es, bou-s, cami-ns*).
- **Morfemes de persona.** Permeten de relacionar el verb amb la persona que fa l'acció. Les persones són representades per *jo, tu, ell-ella, nosaltres, vosaltres, ells-elles*. Així són diferents les formes *cantar-eu* i *cantar-em*. El morfema *-eu* indica la segona persona del plural, el morfema *-em* indica la primera persona del plural.
- **Morfemes de temps.** Indiquen en quin moment es produeix l'acció del verb: present, passat o futur. En la paraula *cant-ava*, el morfema *-ava* indica acció passada, en *cant-aran*, el morfema *-aran* indica futur.

Separació de lexema i morfemes

Per fer la separació de les parts d'una paraula, haurem de seguir uns passos. Ho veurem per mitjà de la separació de la paraula *calculadores*.

1. Destriar el lexema a partir del mot que tenim i d'altres paraules de la mateixa família. Cal pensar en formes com *calculadores, calcular, càlcul...*, i deduïm que el lexema (els sons que es repeteixen) és *calcul-*.
2. Una vegada separat el lexema, ens queda el morfema *-adores*. Dintre d'aquest morfema hi podem distingir la forma *-es*, que indica que la paraula és plural. *-es* és un morfema flexiu.
3. Ens queda una part, *-ador*. El morfema *-ador* afegit al lexema *calcul-* ens porta a la construcció d'una nova paraula amb un nou significat, «instrument que serveix per calcular»; és, doncs, un morfema derivatiu.

Recorda l'esquema:

(Fes les activitats d'aprenentatge 13, 14 i 15)

PER APRENDRE

Activitat 1

El qüestionari Proust és un qüestionari fix que ha estat molt explotat en el món del periodisme a l'hora de fer el retrat de la personalitat de l'entrevistat mitjançant una sèrie de preguntes suggeridores.

Fes d'entrevistador. Formula aquest qüestionari a una persona del teu entorn i anota les seves respostes. Després elabora una petita introducció per presentar la persona entrevistada.

- Quin és per a tu el súmmum de la misèria? _____
- Quin és el teu somni de felicitat i benestar? _____
- Quin és el principal tret del teu caràcter? _____
- Quin és el teu principal defecte? _____
- Quina qualitat aprecies més en els teus amics? _____
- Amb quins defectes ets més indulgent? _____
- Quina és la teva ocupació preferida? _____
- Què t'hauria agradat ser? _____
- Quins són els teus herois i heroïnes de ficció? _____
- I els de la vida real? _____
- Què detestes per damunt de tot? _____
- Quina reforma consideres necessària? _____
- Com t'agradaria morir? _____
- Quin és l'estat actual del teu esperit? _____

Introducció:

Activitat 2

D'aquest fragment d'entrevista, quines preguntes i respostes s'ajusten a l'entrevista temàtica i quines a l'entrevista personal?

Cristina Mauri, amb la seva veu, dóna vida a Shin Chan. Aquesta badalonina de vint-i-nou anys dobla al català el marrec de la sèrie de dibuixos animats japonesa que ha desfermat una gran polèmica.

¹ Indulgent: que perdona, disculpa, fàcilment els errors, les faltes.

a. S'assembla gaire la versió original en japonès a la que feu en català?

Intentem que s'hi assembli, perquè la finalitat del doblatge és imitar al màxim l'original. La veu pot ser canvia una mica, però el personatge és igual d'històric i cridaner.

b. El món del doblatge té fama de ser molt tan-cat...

Sí que ho és, perquè és molt difícil entrar-hi, però també és difícil mantenir-s'hi i arribar a ser algú.

d. Els qui et coneixen et deuen demanar sempre que facis la veu d'en Shin Chan.

Sí, i de vegades ho faig i d'altres no, perquè em tallo molt.

c. Com et vas preparar el personatge?

De fet, no vaig tenir gaire temps per a preparar-me'l. Te'l fas teu a mesura que el vas coneixent. El doblatge és molt directe: vas a l'estudi i t'hi poses.

f. Hi ha d'haver més control sobre els contin-guts televisius per a nens i joves?

Crec que està prou ben controlat. Potser s'haurien de controlar més altres tipus d'imatges, com les del telenotícies, per exemple. Sovint en surten de molt dures, sense avís previ, i els nens també les veuen! En canvi, això ningú no ho critica.

e. Ets tímida?

Molt! És que, com que en Shin Chan és tan cridaner, he d'alçar molt la veu per a dir qualsevol cosa, i això, en públic, encara em fa més vergonya!

(Revista *Estris*. Fundació Pere Tarrés.)

Activitat 3

A continuació tens un fragment teatral en què els personatges interpreten una entrevista de feina. Llegeix-lo i comprovaràs que la Marta, la candidata, no respon al perfil que busca l'entrevistador; es mostra insegura.

Ara (la Marta) ja és en una oficina, davant un senyor (...) Està nerviosa, insegura:

SENYOR: Ha treballat en alguna oficina, abans?

MARTA: No, no senyor...

SENYOR: Quina edat té..., si no és indiscreció...

MARTA: Tinc cinquanta anys i sóc viuda...

SENYOR: Sembla molt més jove...

MARTA: Gràcies...

SENYOR: Així, no ha treballat mai abans... Sap escriure a màquina?

MARTA: No, no..., però en puc aprendre...

SENYOR: I portar un arxiu, suposo que tampoc no en sap...

MARTA: També suposo que en puc aprendre...

SENYOR: Idiomes?

MARTA: No, no senyor... I això ja deu ser més difícil d'aprendre, oi?

SENYOR: És que nosaltres, senyora, no busquem una aprenenta, sap?... En fi, no veig en què podria ser-nos útil...

MARTA: Oh, jo m'avindria a qualsevol cosa...

SENYOR: De dona de fer feines ja en tenim, senyora... No obstant això, si algun dia la necessitem, ja l'avisarem...

MARTA: Sí, és clar..., gràcies..., gràcies...

Maria Antònia Oliver, *Vegetal*, Ed. El Hogar del Libro, col. Nova Terra, 1982.

Imagina que ets una persona que busca feina i que t'entrevistes amb l'home del fragment anterior. Et consideres preparat per a aquest lloc de treball i estàs decidit a aconseguir-lo. Has de justificar amb les respostes que ets idoni per a la feina a causa dels teus coneixements i experiència laboral anterior.

Transforma el diàleg anterior i adapta les respostes a aquest perfil:

Experiència laboral: Dos anys com a auxiliar administratiu en una gestoria.

Coneixements d'informàtica: Domini del tractament de textos.

Mecanografia.

Altres coneixements: Curs de comptabilitat.

No saps portar un arxiu.

Idiomes: Anglès parlat i escrit / Francès parlat.

SENYOR: Ha treballat en alguna oficina, abans?

TU: _____

SENYOR: Quina edat té...

TU: _____

SENYOR: Sembla molt més jove...

TU: _____

SENYOR: Així, ja ha treballat abans...

TU: _____

SENYOR: Sap escriure a màquina i portar un arxiu?

TU: _____

SENYOR: Idiomes?

TU: _____

SENYOR: És que nosaltres busquem una persona preparada, sap?... No sé si vostè podria ser-nos útil...

TU: _____

SENYOR: D'acord, estudiaré el seu currículum. Ja rebrà la nostra trucada.

TU: _____

Activitat 4

Imagina que has d'assistir com a convidat a un col·loqui sobre els efectes de la televisió en el comportament dels nens i els joves. Prepara la teva intervenció en el col·loqui. Llegeix aquest text sobre el tema i escriu després arguments en contra i a favor sobre el control dels continguts televisius per a nens i joves.

«Cal dir, per començar, que els efectes de la televisió no són tan directes com sembla, sinó que varien segons l'infant i la circumstància de recepció. Els condicionants socioculturals (entorn familiar, nivell de formació, etc.) i psicològics de cada infant i la situació en què es veu la televisió determinen el grau d'influència. La televisió és nociva si no s'està preparat per rebre-la i aquí hi intervé la tasca de pares i educadors.

És molt important que un adult acompanyi el nen en el visionat d'alguns programes i sèries. Les persones tenen encara, afortunadament, més pes sobre els nens que la televisió. Els pares, germans, mestres, etc., poden ajudar els nens a interpretar els programes de televisió i a fer-los reflexionar sobre el seu

contingut. Quan la televisió es veu moltes hores pot convertir-se en l'única font de coneixement, i això és nociu¹, perquè pot provocar que el nen confongui la realitat amb la televisió i transformi així la seva visió del món real.»

Arguments a favor d'augmentar el control sobre el continguts televisius:

Arguments en contra d'augmentar el control sobre continguts televisius:

Activitat 5

A continuació et suggerim algunes activitats de comprensió oral. No cal que les facis totes de cop, pots anar practicant la teva habilitat de comprensió oral de tant en tant. Fes aquestes activitats a mesura que vagis treballant aquest mòdul:

- Escolta un butlletí informatiu de l'emissora de ràdio que sintonitzes habitualment. Esbrina quina és la principal notícia del dia i explica-la breument (respon les preguntes: Què? Qui? On? Quan? Com?)
- De les notícies que hagi sentit, cita i explica una notícia de caràcter esportiu amb les teves paraules.
- Mira un noticiari televisiu qualsevol, pren notes i a continuació, prova d'elaborar un esquema amb les notícies que s'hi tracten.
- Escolta una entrevista d'una emissió radiofònica o d'un programa de la televisió. Pren notes i després explica a algú amb les teves paraules el que has sentit seguint l'ordre següent:
 - Nom de l'entrevistador.
 - Nom i professió de l'entrevistat.
 - Tema central de l'entrevista.
 - Informació concreta sobre el tema de l'entrevista.
 - Informació personal sobre l'entrevistat.
- Mira l'espai del temps a la televisió. Després, fes-ne un resum amb les teves paraules.
- Mira un episodi d'una sèrie televisiva (una novel·la, una comèdia de situació, etc.) que t'agradi. Fixa't en els següents aspectes i pren notes:
 - Identifica les característiques de la llengua parlada en els diàlegs dels personatges.
 - Comprova la variació lingüística (geogràfica segons la procedència dels parlants, social segons el grup d'edat, professió, etc. i els registres d'ús).
 - Fes un resum de l'episodi i explica'l a algú amb les teves paraules.

¹Nociu, nociva: que fa mal, que perjudica.

Activitat 6

Què són les variants lingüístiques històriques?

Activitat 7

Posa algun exemple de variant geogràfica.

Activitat 8

Quin altre nom reben les variants geogràfiques d'una llengua?

GRAMÀTICA**Activitat 9**

Posa el determinant article (**l', el, la, els, les**) a les paraules següents:

... principis	... bases	... projectes	... arbre
... realitats	... territoris	... fenòmens	... ajuda
... veritats	... avi	... vivències	... modernitat
... visió	... entrevista	... exposició	... mirades
... estructures	... vegada	... anunci	... ajuntament
... hotel	... ecotaxa	... èxit	... engany

Activitat 10

Subratlla els demostratius del text i classifica'ls en dues columnes, segons indiquin aquí o allà. Copia'ls acompanyats del nom:

«Aquella casa del Pienc de Cadaqués fou una de les primeres que en el curs de la meua vida he tingut llogades. Hi ha persones que recorden amb gran precisió els successius domicilis que han tingut, les cases que han habitat. M'agradaria de posseir aquesta forma específica de memòria. (...) Els baixos de la casa, que havien estat excavats en la llicorella, eren molt espaiosos i obscurs, i en el fons de l'antrè hi havia una gran cisterna per recollir les aigües dels teulats. Aquesta cisterna devia ésser molt gran, perquè quan plovia i l'aigua hi anava feia un soroll fosc i tombal, una bonior que retronjava i gairebé hi feia basarda. (...) En una de les parets del menjador hi havia una xemeneia amb unes corbes una mica pretensioses, sobre l'enfila de la qual es veia un rellotge.

(...) Aquell rellotge era curiós: tenia la part externa normal, el marc de bronze, el quadrant i les broques, però li faltava la maquinària posterior. (...) Al centre del local hi havia una taula de fusta blanca i quatre cadires de balca, sota d'un fil que penjava del cel ras, que sostenia una bombeta elèctrica posada a dins d'una càpsula de vidre molt artística, d'un color rosat, com una campaneta brodada. (...) Aquella penjarella, suspesa i nua en l'espai d'aire massa voluminos, feia una certa angúnia.»

(Josep Pla. *Contraban*. Edicions Destino.)

Aquí

Allà

Activitat 11

Llegeix atentament aquest text i, a continuació, subratlla totes les formes de possessius que hi hagi:

«Només dues coses he arribat a fer amb cert gust a la meva vida: muntar a cavall i admirar antiguitats. (...) Morts els meus pares sent jo una criatura, la meva diguem-ne educació va córrer a compte, primer, de la meva germana, casada amb un brigada de cavalleria de guarnició a València. Aquest, cansat del meu tarannà tou i vagarívol, em ficà dins un vagó de tercera i em trameté al nostre oncle matern, que tenia –i encara crec que la conserva la seva vídua– una botiga d'antiquari al carrer de la Freneria, prop de la catedral de Barcelona. Però si el militar em trobava efeminat per fer de mi el que ell en deia un home, tot un home –o, expressat en altres paraules, un sergent de cavalleria–, l'oncle botiguer mai no s'acostumà a la meva renouera¹ presència entre els seus vells pots d'apotecari, les seves pastorettes de porcellana i els seus quinqués de petroli sense posar-se li la pell de gallina. No hi havia passat encara un any que em tornava a la meva germana, a València. Així vaig anar d'Herodes a Pilat, a causa de trobar-me, el cunyat i l'oncle, amb poquíssimes disposicions per seguir el seu respectiu i honorable ofici. No tinc res a objectar contra l'opinió dels meus parents i protectors.»

(Lluís Ferran de Pol. *El Centaure i el cavaller*. Curial.)

Activitat 12

Classifica en dues columnes, segons la grafia **b** o **v**, les paraules de la sèrie següent:

savi, treball, buidar, fava, canvi, governador, enveja, veure, trobada, bullit, botiga, botifarra, beure, enveja, botifarraire, ganivet, saber, esveltesa, saberut, cavall, prova, barba, governar, buit, trobar, ganivetada, gravador, arribada, canviar, cavaller, favera, arribada, vista, bevedor, envejós, recanvi, treballadora, trobador

¹ renouera: De renou, que fa molt soroll, sorollós.

Grafia **b**: _____

Grafia **v**: _____

Activitat 13

Escribe **b** o **v** según convenga:

her.....ir	a.....rupto	cam.....io	o.....ser.....ar
escri.....ir	so.....re	apro.....ar	la.....io
ser.....ir	amá.....amos	absor.....er	co.....arde

LÈXIC

Activitat 14

Aquí tens unes paraules. Separa el lexema dels morfemes.

germana Ex. lexema: **germa-**, morfema **-na**

cavaller

vídua

antics

trobava

pastorettes

gallina

poquíssimes

honorables

cavaller

Activitat 15

Com es diuen les parts en color d'aquestes paraules? Relaciona les paraules de l'esquerra amb els noms de la dreta.

patin**atge**

patin**aveu**

hospitals**s**

teul**ada**

parad**eta**

in**humà**

en**creuat**

calaix**era**

cortin**es**

lexema

morfema flexiu

morfema derivatiu

Activitat 16

Observa les següents formes. En cada grup de paraules hi ha un tipus de morfemes flexius. Saps quin? (morfemes flexius de gènere, nombre, persona, temps):

- canto**o**, cant**es**, cant**a**, cant**em**, cant**eu**, cant**en** Ex. **morfemes de persona**

- gall**ina**, noi**a**, nena**a**, vídua _____

- patinava, patinarà, patina
- cargols, elefants, nines, talps
- misterios, nubes, celos, lápices
- dormida, acertado, leona, amiga
- soñaríamos, soñábamos, soñaríamos
- dibujas, dibuja, dibujamos, dibujáis

Activitat 1

Què és una entrevista? Quins tipus d'entrevista hi ha?

Activitat 2

Què és un debat? Què és un col·loqui? Quines funcions té el moderador?

Activitat 3

Llegeix aquesta entrevista. Contesta aquestes preguntes:

a) De quines parts consta aquesta entrevista? Separa-les.

b) Quines preguntes són temàtiques i quines de personalitat?

c) Com són les preguntes de l'entrevistador?

Vicky Sherpa, fundadora de l'escola de magisteri del Nepal. Té quaranta-set anys i va néixer a Ripoll. Es va casar amb Kami Sherpa per obtenir un visat i va acabar enamorant-se. Donar formació als nens del carrer omple la seva vida.

a. Per què va marxar de Catalunya?

A Ripoll vaig aprendre que jo era pobra. No podia estudiar, ni viatjar, ni vestir bé... Tenia nou anys i escombrava una perruqueria.

b. No m'estranya que volgués fugir...

L'única sortida era llegir i somiar.

c. Per què va escollir el Nepal?

Vaig viatjar al Nepal el 1988 i em vaig sentir molt identificada amb aquell poble que pateix un genocidi des de fa anys.

d. D'on aconsegueix el finançament per a crear escoles?

La primera la va finançar un camp de refugiats tibetans. Després, l'Estat i les donacions sostenen el nostre projecte.

e. Es pot col·laborar des d'aquí?

Sí, a través de l'apadrinament de nens; també a partir d'algunes ONG, com Amics de Vicky Sherpa.

f. Vostè és una persona revolucionària...

Sí. Vaig voler fundar escoles tan bones com les dels rics. Volia fundar escoles meravelloses i omplir-les de nens morts de gana recollits dels abocadors.

g. La seva tasca no ha acabat...

No. Al Nepal hi ha una llista inacabable de projectes. Al Nepal hi ha una guerra declarada que dificulta que els mitjans bàsics funcionin.

(text adaptat de *La Vanguardia*)

Activitat 4

Explica com es pot superar una entrevista de feina.

Activitat 5

Què és la variació lingüística?

Activitat 6

Quins tipus de variacions lingüístiques pot presentar una llengua?

Activitat 7

Ompler els buits d'aquests titulars periodístics amb la forma de l'article que convingui (el, la, l', els, les, un, un, uns, unes):

Exemple: **La** pluja no desanima **els** amants de **les** flors.

... pluja no desanima ... amants de ... flors.

...'alcaldessa va destacar ...'esforç dels organitzadors.

... Bruixa d'Or de Sort ven ... segon premi de ... loteria.

...'exposició de còmics s'omple de visitant de ...'Escala.

...alumnes de ...'escola Malagrida dissenyen ... campanya publicitària.

...'Institut Oftalmològic de Barcelona obre ... centre a Girona.

...desacceleració econòmica s'atura.

... justícia i ... ciutadans no parlen ... mateix idioma.

... subsòl del mercat del Born, esventrat per fer-hi ... biblioteca.

... multitud de visitants van tornar a envair ... carrers de Girona.

Activitat 8

Ompler els buits amb la forma de l'article adient, i si fa al cas, posa-hi l'apòstrof:

Exemple: **la** inanició.

... inanició

... universitat

... imatge

... unglà

... una (hora)

... Isabel

... heroi

... història

... ira

... essa

... unitat

... església

... unglà

... urani

... anomalia

... illa

... infusió

... Austeritat

... última

... insurrecció

... Índia

... hipnosi

... ingrés

... ull

... imaginació

... injecció

... humil

... integritat

... unió

... hidroteràpia

... indiferència

... alarma

Activitat 9

Escriu la forma de preposició (a, de, per) + article (el, la, l', els, les) que convingui:

Exemple: Passejo **pel** (**per + el**) bosc.

Passejo **pel** bosc.

Dóna flors amics.

Aquest documents són Anna

Compra plantes engròs.

Venim estació.

Ens n'anem Alps.

Torno teatre.

Són tots nosaltres.

Me'n vaig cinema.

Organitzen colònies Pirineus.

Som escola.

S'adorm ombra d'un roure.

Camino marges.

Són a casa oncles.

Estiueja poble pares.

Activitat 10

Omple els buits d'aquestes frases amb els possessius que els corresponguin:

Aquesta és ocupació (de nosaltres).

Complim ordres (vosaltres) de bon grat.

La sortida d'emergència és davant (d'ells).

Les sabates (de vosaltres) són brutes.

No conec gaires històries (d'ella).

.....Il·lusió (de mi) és aconseguir confiança (d'ells).

.....Pare (de mi) es lleva molt d'hora.

L'avi porta néts (d'ell) a passejar.

.....oncle (de tu) ens ha regalat un llibre.

Hem vist intencions (d'ells)

Avui és l'aniversari de cosina (de mi).

Jugàvem amb germà (de tu).

El president ha demanat el suport del partit (d'ell).

Encara desconec els cognoms (de vosaltres).

Activitat 11

Omple els buits amb la grafia adequada. Consulta, si cal, el diccionari.

Els ro...ellons m'agraden si són fets a la ...rasa. El go...ernant que porta...a una ga...ardina ...la...a va pujar a un automò...il. És una noia molt es...elta que tre...alla al pa...elló que hi ha a prop del ...ufet d'ad...ocats. S'ha...ia d'espa...ilar per aca...ar un cas on tot eren tra...es legals. No va poder arri...ar a la feina perquè porta...a el cotxe amb una roda re...entada. Els ca...allers ca...alcaen per no estar a...orrits. Era una ...aronessa d'un ...ellesa arra...atadora. ...e...ien i menja...en fa...es en una ta...erna ...asca del país ...eí.

Activitat 12

Aquí tens unes parelles de paraules amb un morfema flexiu en negreta. Quina informació ens aporten aquests morfemes?

Ex. alta, blanca

morfemes flexius de gènere

escoltes, escolta

cases, llibres

dibuixaves, dibuixaràs

draps, nines

aquesta, aquella

truquem, truqueu

PER APRENDRE

Activitat 1

Resposta oberta.

Activitat 2

- a. Entrevista temàtica.
- b. Entrevista temàtica.
- c. Entrevista temàtica.
- d. Entrevista de personalitat.
- e. Entrevista de personalitat.
- f. Entrevista temàtica.

Activitat 3

Resposta oberta.

Activitat 4

Resposta oberta. A continuació tens una llista d'arguments a favor i en contra.

Arguments a favor:

Els nens i els joves miren moltes hores la televisió.

Els mestres, els pares, els germans... han d'acompanyar els infants en el visionat d'alguns programes amb continguts violents o difícils.

La televisió té molt de pes en la formació de nens i joves.

Molts nens confonen el món que els presenta la televisió amb el món real.

La televisió ha substituït altres entreteniments, com els jocs o la lectura; per tant, els continguts d'alguns programes s'haurien de controlar.

Arguments en contra:

És normal que els nens i els joves mirin molt la televisió: forma part de la cultura audiovisual del segle XXI.

Els nens i els joves saben què els agrada, són capaços de distingir entre ficció i realitat.

Controlar els continguts és censurar, i això pot anar en contra de la llibertat d'expressió.

Activitat 5

Resposta oberta.

LLENGUA I SOCIETAT

Activitat 6

Són aquelles variants d'una mateixa llengua que s'han parlat en moments diferents de la seva història.

Activitat 7

Al·lot, noi, xiquet són exemples de variants geogràfiques (n'hi ha molts més, és clar).

Activitat 8

Les variants geogràfiques, històriques i socials també s'anomenen dialectes.

GRAMÀTICA**Activitat 9**

els principis	les bases	els projectes	l'arbre
les realitats	els territoris	els fenòmens	l'ajuda
les veritats	l'avi	les vivències	la modernitat
la visió	l'entrevista	l'exposició	les mirades
les estructures	la vegada	l'anunci	l'ajuntament
l'hotel	l'ecotaxa	l'èxit	l'engany

Activitat 10Aquí

Aquesta forma específica de memòria.
Aquesta cisterna.

Allà

Aquella casa del Pianc de Cadaqués.
Aquell rellotge.
Aquella penjarella.

Activitat 11

«Només dues coses he arribat a fer amb cert gust a **la meva** vida: muntar a cavall i admirar antiguitats. (...) Morts **els meus** pares sent jo una criatura, **la meva** diguem-ne educació va córrer a compte, primer, de **la meva** germana, casada amb un brigada de cavalleria de guarnició a València. Aquest, cansat **del meu** tarannà tou i vagarívol, em ficà dins un vagó de tercera i em trameté al **nostre** oncle matern, que tenia –i encara crec que la conserva **la seva** vídua– una botiga d'antiquari al carrer de la Freneria, prop de la catedral de Barcelona. Però si el militar em trobava efeminat per fer de mi el que ell en deia un home, tot un home –o, expressat en altres paraules, un sergent de cavalleria–, l'oncle botiguer mai no s'acostumà a **la meva** renouera presència entre **els seus** vells pots d'apotecari, **les seves** pastorettes de porcellana i **els seus** quinqués de petroli sense posar-se li la pell de gallina. No hi havia passat encara un any que em tornava a **la meva germana**, a València. Així vaig anar d'Herodes a Pilat, a causa de trobar-me, el cunyat i l'oncle, amb poquíssimes disposicions per seguir **el seu** respectiu i honorable ofici. No tinc res a objectar contra l'opinió **dels meus** parents i protectors.» Lluís Ferran de Pol. *El Centaure i el cavaller*. Curial.

Activitat 12

Grafia *b*: treball, buidar, trobada, bullit, botiga, botifarra, beure, botifarraire, saber, saberut, barba, buit, trobar, arribada, bevedor, treballadora, trobador.

Grafia v: fava, canvi, governador, enveja, veure, ganivet, esveltesa, cavall, prova, governar, ganivetada, gravador, canviar, cavaller, favera, vista, beyedor, envejós, recanvi.

Activitat 13

her vir	abrupto	camb io	observ ar
escri bir	sob re	apro bar	lab io
serv ir	amáb amos	absorb er	cob ar de

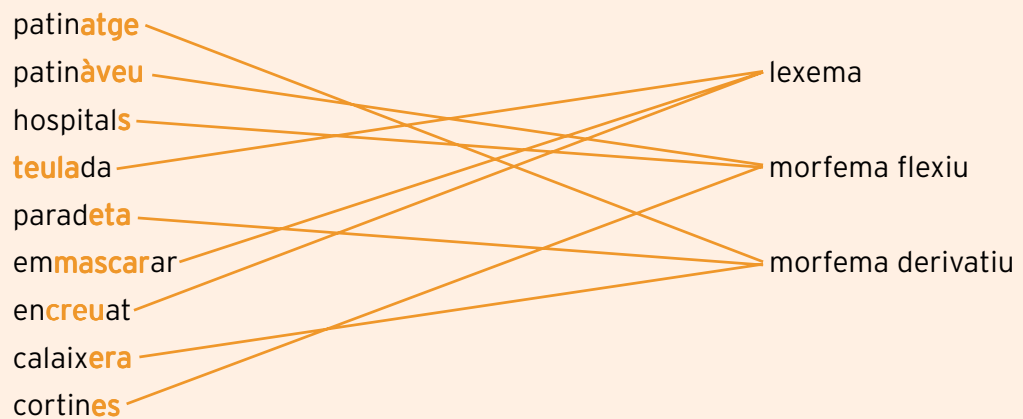
LÈXIC

Activitat 14

(El lexema està en color)

- Cavall-eria	- Gall-ina
- Vidu-a	- Poqu-íssimes
- Antiq-uari	- Honor-able
- Trob-ava	- Cavall-er
- Past-orettes	

Activitat 15

Activitat 16

- canto, cant**es**, cant**a**, cant**em**, cante**u**, cant**en** m. de persona
- gall**ina**, noi**a**, nena**a**, vídu**a** m. de gènere
- patin**ava**, patin**arà**, patin**a** m. de temps
- cargol**s**, elefant**s**, nin**es**, talp**s** m. de nombre
- misterio**s**, nub**es**, cel**os**, lápice**s** m. de nombre
- dormid**a**, acertad**a**, leon**a**, amiga**a** m. de gènere
- soñ**ar**emos, soñ**ar**amos, soñ**ar**íamos m. de temps
- dibuj**as**, dibuja, dibuj**amos**, dibuj**áis** m. de persona

Activitat 1

L'entrevista és una conversa directa entre dues persones, l'entrevistat i l'entrevistador.

Una entrevista consta de dues parts:

- Una breu introducció, en què es presenta el personatge i el tema de l'entrevista.
- El qüestionari, que consta de les preguntes i les respostes. Per dur a terme una entrevista interessant que mantingui l'atenció del receptor, l'entrevistador ha de fer preguntes breus, directes i variades.

Segons l'objectiu que persegueixi l'entrevistador, hi ha dos tipus d'entrevistes:

- L'entrevista temàtica: l'entrevistat dona la seva opinió sobre preguntes concretes o les respon, sobre fets d'actualitat o temes concrets, o sobre la seva activitat professional.
- L'entrevista psicològica o de personalitat: Vol donar a conèixer la part humana i menys coneguda de l'entrevistat; per tant, les preguntes es refereixen a temes personals: la família, l'actitud davant de la vida, els sentiments o els desitjos del personatge.

Hi ha un altre tipus d'entrevista, l'entrevista laboral. Quan una persona busca feina i es presenta a una oferta laboral, de vegades ha de respondre les preguntes d'un entrevistador sobre la seva activitat professional o altres aspectes de la seva personalitat. L'entrevistador, a partir de les respostes de l'entrevista, decideix si el candidat s'ajusta o no al lloc de treball en qüestió.

Activitat 2

El debat i el col·loqui són dues formes d'expressió oral en què es promou la reflexió i l'anàlisi sobre un tema rellevant per a la societat.

- El col·loqui és una reunió d'un grup de persones, amb experiències i idees diferents, que discuteixen sobre un tema.
- El debat és una discussió entre dos o més oponents. A diferència del col·loqui, els participants són especialistes en el tema, amb idees i punts de vista diferents. En el debat es practica l'art de l'argumentació. Argumentar és expressar raonaments convincents per arribar a una conclusió. Cada participant exposa i defensa la seva posició, és a dir, argumenta una idea i prova de refutar les dels altres.

Tant en el col·loqui com en el debat, cal una persona que condueixi la discussió: el moderador.

Activitat 3

a) Aquesta entrevista té dues parts:

- La introducció: presentació del personatge entrevistat.
- El qüestionari: preguntes i respostes.

b) Preguntes temàtiques: c, d, e, g

Preguntes de personalitat: a, b, f

c) Les preguntes són breus, clares i variades.

Activitat 4

Per superar amb èxit una entrevista de feina i pel que fa a la comunicació verbal, cal seguir aquests consells:

- Parlar correctament
- Saber escoltar i respectar l'interlocutor.
- Tenir en compte el to i la velocitat de la veu per tal de demostrar confiança i seguretat en allò que es diu.

Hi ha altres aspectes pràctics que també s'han de tenir en compte:

- No arribis tard.
- Tingues cura de la teva imatge.
- Actua amb naturalitat i mostra seguretat en tu mateix.
- No facis veure que saps coses que realment no saps.
- Demosta ganes de treballar i capacitat per aprendre.
- Si el teu nivell de coneixements no s'adapta al lloc de treball, compromet-te a fer un esforç per millorar-lo.

Activitat 5

La variació lingüística consisteix en l'existència de diferents modalitats d'una mateixa llengua que s'utilitzen en contextos diferents.

Activitat 6

Les diferents variacions lingüístiques que presenta una llengua són: geogràfiques, històriques i de registre.

Activitat 7

La pluja no desanima **els** amants de **les** flors.

L'alcaldessa va destacar **l'**esforç dels organitzadors.

La Bruixa d'Or de Sort ven **el** segon premi de **la** loteria.

L'exposició de còmics s'omple de visitants de **l'**Escala.

Els alumnes de **l'**escola Malagrida dissenyen **una** campanya publicitària.

L'Institut Oftalmològic de Barcelona obre **un** centre a Girona.

La desacceleració econòmica s'atura.

La justícia i **els** ciutadans no parlen **el** mateix idioma.

El subsòl del mercat del Born, esventrat per fer-hi **una** biblioteca.

Una multitud de visitants va tornar a envair **els** carrers de Girona.

Activitat 8

la inanició	la universitat	la imatge	l'ungla
la una (hora)	la Isabel	l'heroi	la història
la ira	la essa	la unitat	l'església
l'ungla	l'urani	la anomalia	l'illa
la infusió	l'austeritat	l'última	la insurrecció
l'Índia	la hipnosi	l'ingrés	l'ull
la imaginació	la injecció	l'humil	la integritat
la unió	la hidroteràpia	la indiferència	l'alarma

Activitat 9

Passejo **pel** bosc.
 Dóna flors **als** amics.
 Aquests documents són **per a** l'Anna.
 Compra plantes **a** l'engròs.
 Venim **de** l'estació.
 Ens n'anem **als** Alps.
 Torno **del** teatre.
 Són tots **per a** nosaltres.
 Me'n vaig **al** cinema.
 Organitzen colònies **als** Pirineus.
 Som **a** l'escola.
 S'adorm **a** l'ombra d'un roure.
 Camino **pels** marges.
 Són a casa **dels** oncles.
 Estiueja **al** poble **dels** pares.

Activitat 10

Aquesta és **la nostra** ocupació.
 Complim **les vostres** ordres de bon grat.
 La sortida d'emergència és **al seu** davant.
Les vostres sabates són brutes.
 No conec gaires **les seves** històries.
La meva il·lusió és aconseguir la seva confiança.
El meu pare es lleva molt d'hora.
 L'avi porta **els seus / llurs** nêts a passejar.
El teu oncle ens ha regalat un llibre.
 Hem vist **les seves** intencions.
 Avui és l'aniversari de **la meva** cosina.
 Jugàvem amb **el teu** germà.
 El president ha demanat el suport **del seu** partit.
 Encara desconec **els vostres** cognoms.

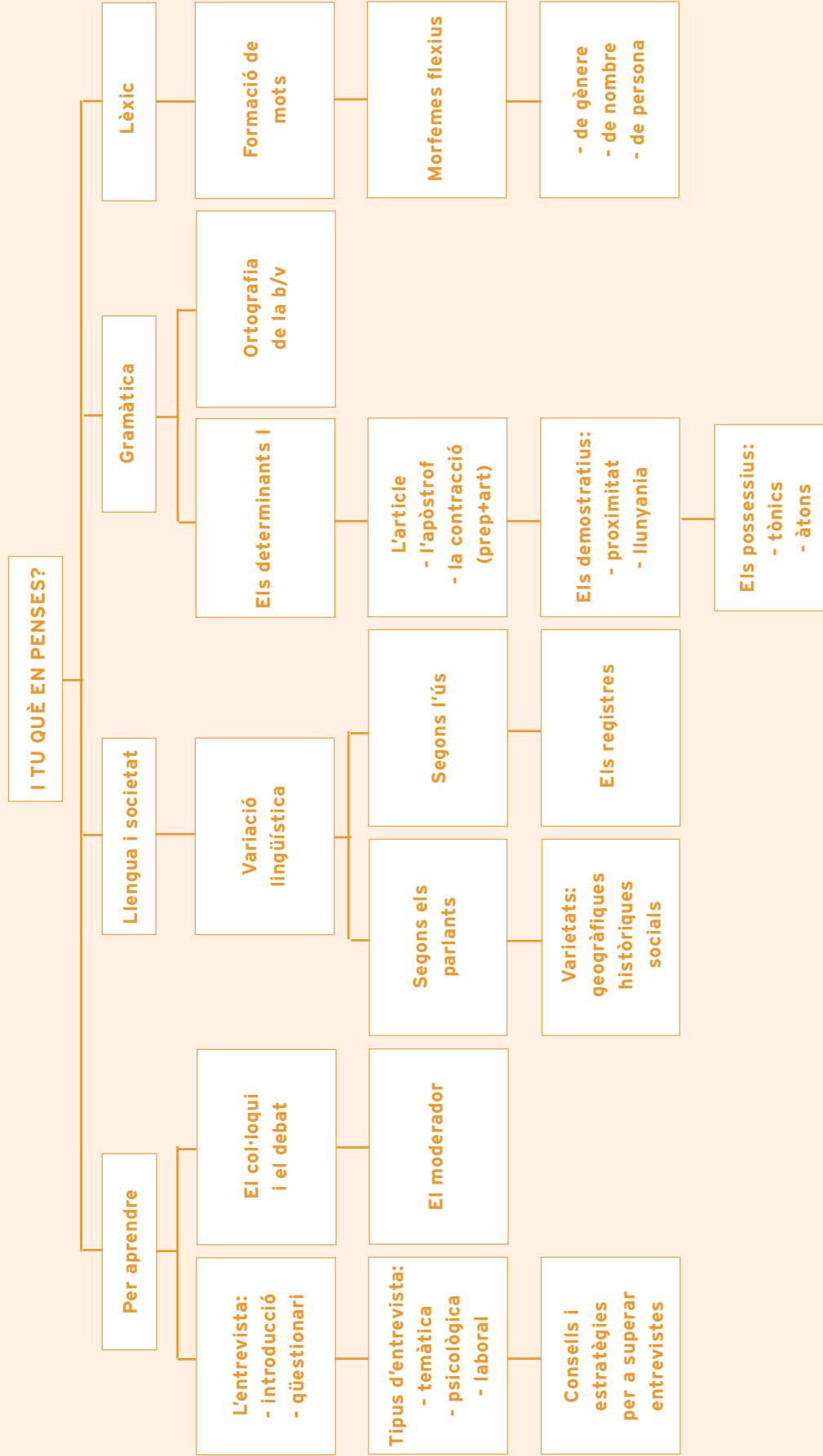
Activitat 11

Els rovellons m'agraden si són fets a la **b**rasa. El go**v**ernant que port**v**a una gav**v**ardina **b**lava va pujar a un automò**b**il. És una noia molt es**v**elta que tre**b**alla al pavelló que hi ha a prop del **b**ufet d'**a**dvocats. S'**h**av**v**ia d'espav**v**ilar per ac**a**bar un cas on tot eren tr**v**es legals. No va poder arri**b**ar a la feina perquè port**v**a el cotxe amb una roda reb**b**entada. Els ca**v**allers cav**v**alcaven per no estar a**v**orrits. Era una **b**aronessa d'un **b**ellesa arr**v**atadora. **B**evien i menj**v**en fa**v**es en una ta**v**erna **b**asca del país **v**eí.

Activitat 12

escol t es, escol t a	morfemes flexius de persona (tu, ell-ella)
cas e s, llibr e s	morfemes flexius de nombre (plural)
dibuix a ves, dibuix a ràs	morfemes flexius de temps (passat, futur)
drap s , nin e s	morfemes flexius de nombre (plural)
aquest a , aquell a	morfemes flexius de gènere (femení)
truqu e m, truqu e u	morfemes flexius de persona (nosaltres, vosaltres)

QUÈ HAS TREBALLAT?

com

ho porto?

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

Quadre d'autoavaluació

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Conèixer estratègies per superar entrevistes de feina.	1, 3	4	
Preparar entrevistes per saber com són altres persones.	1, 2	1, 3,	
Participar en col·loquis i debats argumentant la teva opinió i escoltant els altres.	4	2	
Conèixer les variants que tenen les llengües segons l'origen i l'edat dels parlants.	5, 6, 7, 8	5, 6	
Utilitzar correctament els determinants.	9, 10, 11	7, 8, 9, 10	
Escriure correctament la <i>b/v</i> .	12, 13	11	
Crear paraules a partir de la flexió.	14, 15, 16	12	

Unitat 3

QUÈ DIU LA DITA?

En aquesta unitat tens l'oportunitat d'endinsar-te en el llenguatge popular i tradicional. A través de les formes populars, al final de la unitat podràs:

- Conèixer les característiques del llenguatge popular de tradició oral.
- Utilitzar formes populars de la llengua oral.
- Conèixer refranys, endevinalles i frases fetes.
- Saber què són els registres de la llengua i quins són.
- Emprar correctament els determinants numerals, quantificatius i indefinits.
- Escriure correctament la *m/n*.
- Diferenciar mots primitius de mots derivats.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- Els refranys
- Els embarbussaments
- Les endevinalles
- Les frases fetes

LLENGUA I SOCIETAT

- Els registres de la llengua

GRAMÀTICA

- Els determinants (II):
 - Els numerals
 - Els quantificatius
 - Els indefinits
 - Els interrogatius
- L'ortografia de la *m/n*

LÈXIC

- La derivació

La paraula ens ha servit per mantenir tradicions de generació en generació. Coneixem moltes històries perquè algú ens les ha explicades de forma oral. La gent gran és un pou de saviesa de la cultura de tradició oral, que ha sobreviscut al pas del temps.

Les llengües estan farcides de refranys i frases fetes, jocs de paraules i embarbussaments que contribueixen a la riquesa de la llengua. Els nostres avis feien un ús més lúdic del llenguatge, és a dir, jugaven amb les paraules, amb el seu so i el seu significat. Avui l'auge dels mitjans de comunicació de masses i la necessitat de comunicació ràpida ens porta a una simplificació del llenguatge.

Els acudits, en canvi, hi són més presents i s'adapten bé als temps actuals. Sempre se n'inventen de nous (per fer paròdia o broma de determinades situacions o notícies d'actualitat, per exemple) i sempre hi ha persones disposades a explicar-ne.

Llegeix atentament alguns exemples de refranys:

*Tal faràs, tal trobaràs.
Val més boig conegut que savi per conèixer.
De Joseps, Peres i ases, n'hi ha a totes les cases.*

Els refranys són dites populars breus que, al llarg de la tradició, fixen pautes de vida; són consells pràctics a partir d'exemples, i de vegades rimen. S'han conservat sobretot gràcies als més grans.

Els refranys són enginyosos i constitueixen una demostració de gran sentit comú, com pertoca. Els refranys i les dites clàssiques tenen la virtut de ser aplicables a qualsevol circumstància, ofici o època.

Ara fixa't en aquests exemples de locucions i frases fetes:

*Anar de vint-i-un botó. (portar un vestit molt elegant)
Dormir com un tronc. (dormir profundament)*

Les frases fetes s'han d'interpretar, perquè les paraules que contenen no prenen el sentit literal, sinó que volen dir alguna cosa que va més enllà de la forma, és a dir, cal buscar-los el sentit figurat, que sol estar relacionat amb el comportament de les persones:

Ja pots xiular, ja, que si l'ase no vol beure...

Antigament hi havia el costum de xiular a l'hora d'abeurar els animals. L'ase té la reputació de ser una bèstia molt tossuda. Aquesta frase feta s'utilitza per referir-se a les persones que es neguen a canviar de parer, per molt convincts que siguin els arguments que els presentin.

(Fes les activitats d'aprenentatge 2 i 3)

L'embarbussament és una frase de mal pronunciar, perquè es compon de paraules o de grups de paraules que es distingeixen per petites diferències de so, vocals i consonants.

La gent inventava els embarbussaments perquè els nens pronunciessin bé els sons.

Llegeix en veu alta aquests embarbussaments i en descobriràs la dificultat:

Pronunciació de les vocals:

*Mal, mel, mill, molt, mul.
Cards verds piquen, verds taquen si es toquen.
Paula para la taula, para-la bé que el pare ja ve.
Visc al bosc i busco vesc i visc del vesc que busco al bosc.*

Consonant G:

*Setze jutges d'un jutjat mengen fetge d'un penjat. Si el penjat es despengés,
es menjaria el fetge dels setze jutges que l'han jutjat.*

Consonant R:

Per la carretera de Casserres passa un carro carregat de rocs.

Consonant T:

En quin tinter tens tinta Anton? - Tinc tinta en tots els tinters.

La gràcia radica a llegir-los tan de pressa com es pugui, i això no és gens fàcil.

L'endevinalla és una composició en vers que es refereix a un objecte o a un concepte que cal endevinar.

Intenta esbrinar quina és la resposta d'aquestes endevinalles:

-Endevina endevinalla, quin és l'ocell que dorm a la palla? (la gallina)

-En un dia, si ho repares,

una vegada em veuràs,

dues en una setmana

i en un mes no em trobaràs. Què és?

(la lletra a)

-Entra vermell, arrogant i furiós

i en surt arrupit, pansit i plorós.

(el pebrot al caliu)

Ús de recursos expressius

Els textos propis de la cultura popular que hem vist fins ara són plens de recursos expressius que coincideixen amb els que trobem en la literatura culta.

A continuació en tenim alguns exemples:

Rimes: S'hi produeix la coincidència d'alguns sons.

*Qui **canta** els seus mals **espanta**.*

Repeticions de mots i de sons:

Un plat blanc pla ple de pebre negre era, un plat blanc pla ple de pebre negre està.

Metàfores i comparacions: Comparar un objecte amb un altre amb el qual manté una relació de semblança.

*És més llarg que un dia sense pa.
És més curt que una sola de sabata.*

Personificacions: Atribuir a un objecte o a un animal les qualitats dels humans:

*Una dama enmig d'un prat
que duu un vestit de seda brodat* (la serp)

Conèixer recursos de la llengua oral, com els refranys i les frases fetes, ens pot ajudar a comprendre molts missatges orals i millorar l'expressió, i també són útils per fer que ens entenguem millor.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 1)

2. LLENGUA I SOCIETAT

Els registres de la llengua

Una de les variacions lingüístiques més significatives que té una llengua és la que es presenta segons la situació comunicativa en què ens trobem. Es tracta de les varietats estilístiques o registres. Tots els parlants d'una llengua poden dominar més d'un registre i utilitzar-lo quan la situació en què es trobin ho demani.

Un registre és una varietat d'una llengua que s'utilitza en una determinada situació comunicativa.

La primera divisió important pel que fa als registres és la que els divideix en formals i no formals. No parlem de la mateixa manera si parlem amb un amic o familiar que si donem alguna informació a un desconegut. Segons el **grau de formalitat** farem servir un registre o un altre. El registres formals són més elaborats, mentre que els no formals són espontanis.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 4)

També el **tema** de què es parla influeix en l'elecció d'un registre determinat. Un científic parlant de física emprarà un registre que els qui no tinguin prou coneixements sobre la matèria no entendran. Passa el mateix amb un metge: quan parla amb els seus col·legues d'alguna malaltia utilitza un registre que no pot usar amb un pacient perquè aquest no l'entendria. Quan el tema és més general, el registre és menys específic i més comprensible per a tothom.

Un altre fet que influeix en el registre és el **canal** que s'empra en la comunicació. Si és un canal escrit, la llengua serà més elaborada que no pas si es tracta d'un canal oral, en què el registre sempre és més espontani i menys preparat que en el cas anterior.

Finalment, el **propòsit** o objectiu final del missatge comunicatiu també condicionarà el registre. El propòsit pot ser informar, entretenir, predir, convèncer, demanar, descriure, etc.

Així, doncs, com a resum podem dir que el registre que s'utilitza en cada moment depèn de la situació en què ens trobem. I això ve determinat per quatre factors: **grau de formalitat** o serietat (grau de coneixença i tipus de relació entre els interlocutors: d'amistat, professional, desconeguts, etc.); el **tema** de què es parla (general o especialitzat); el **canal** (oral o escrit), i el **propòsit** (entretener, informar, distreure...).

A continuació tens un quadre amb els registres principals, dividits en formals i no formals:

Registres

FORMALS (elaborats)	NO FORMALS (espontanis)
Cientificotècnic	Col·loquial
Estàndard	Vulgar
Literari	
Es podrien afegir en aquest apartat el llenguatge administratiu, el llenguatge jurídic, el llenguatge periodístic, el llenguatge econòmic, etc., que són els registres propis d'aquests àmbits.	

(Fes l'activitat d'aprenentatge 5)

Els refranys i les frases fetes que has vist en l'apartat anterior d'aquesta unitat pertanyen al registre col·loquial, ja que són expressions que tenen un origen popular i que passen de pares a fills. Amb tot, a vegades utilitzen formes i expressions del registre literari (rimes, versos, etc.).

3. GRAMÀTICA

Continuant amb el tema dels adjectius, en què vàrem distingir ja els articles, els demostratius i els possessius, parlarem ara dels **numerals**, els **quantificatius** i els **indefinites**.

Els numerals

Funcionen com a especificadors del substantiu i delimiten quantitativament l'extensió del nom. Es classifiquen en cardinals, ordinals, partitius i múltiples. Vegem el quadre següent:

Numerals cardinals		Numerals ordinals
0 zero	20 vint	primer, primera
1 u, un, una	21 vint-i-u, vint-i-un, vint-i-una	segon, segona
2 dos, dues	22 vint-i-dos, vint-i-dues	tercer, tercera
3 tres	30 trenta	quart, quarta
4 quatre	40 quaranta	cinquè, cinquena,
5 cinc	50 cinquanta	sisè, sisena
6 sis	60 seixanta	setè, setena
7 set	70 setanta	vuitè, vuitena
8 vuit	80 vuitanta	novè, novena
9 nou	90 noranta	desè, desena
10 deu	100 cent	onzè, onzena
11 onze	101 cent u, cent un, cent una	vintè
12 dotze	200 dos-cents, dues-centes	vint-i-unè, vint-i-unena
13 tretze	1.000 mil	vint-i-dosè
14 catorze	2.000 dos mil, dues mil	vint-i-tresè
15 quinze	1.000.000 un milió	vint-i-quatrè
16 setze	un bilió	trentè
17 disset	un trilió	quarantè
18 divuit		centè
19 dinou		milè

Partitius	múltiples
un quart (de), dos quarts (de), tres quarts (de) mig, mitja, mitjos, mitges terç, terça, terços, terces dècim, dècima (1/10) centèsim, centèsima (1/100) mil·lèsim, mil·lèsima (1/1000) milionèsim, milionèsima (1/1000000) una dotzena, mitja dotzena	doble triple, tripla quàdruple, quàdrupla quintuple, quintupla sextuple, sextupla

Cardinals: Expressen una quantitat numèrica exacta. Recordem que per escriure algunes xifres en lletres **caldrà escriure guionet en els casos següents:**

La sèrie dels vint: *vint-i-tres, vint-i-nou.*

Entre desenes i unitats (D-U): *quaranta-tres, cinquanta-cinc.*

Entre unitats i centenars (U-C): *tres-cents, sis-cents.*

Per recordar aquesta regla és útil fer servir la paraula **D-U-C**, que ens indica que posarem guió sempre entre desenes i unitats i entre unitats i centenars.

Ex. Aquest vestit m'ha costat dos-cents cinquanta-quatre euros: una bestiesa!

(Fes les activitats d'aprenentatge 6 i 7)

Ordinals: S'utilitzen per expressar ordre: primera, segona. Els ordinals tenen flexió de gènere i de nombre; a partir del cinquè, però, es formen afegint a cada cardinal la terminació -e, -ena, -ens, -enes; *sisè, setena, vuitens.*

Les abreviatures dels ordinals es formen amb l'última lletra del mot quan es tracta del singular: *primer 1r; primera 1a; quart 4t; quarta 4a; cinquè 5è; cinquena 5a...*

- ▼ En castellano, las abreviaturas de los ordinales se forman con el número seguido de una *o* si es masculino, colocada en la parte superior: primero 1º, y, si es femenino colocamos una *a*: primera 1ª, segunda 2ª...

Numerals partitius: Expressen parts o fraccions de la unitat. Tenen les mateixes formes que els ordinals, tret de mig (1/2) i terç (1/3), que tenen flexió de gènere i de nombre.

Numerals múltiples: Expressen el nombre de vegades que es repeteix una cosa (doble, triple...).

(Fes les activitats d'aprenentatge 8 i 9)

Els quantitius

S'anomenen també quantificadors, perquè **indiquen la quantitat d'un conjunt de coses o de persones sense precisar-la numèricament.** Els quantitius precedeixen sempre el substantiu que determinen. Segons la forma, els podem classificar en variables i invariables:

Variables	quant	quanta	quants	quantas	(de)
	tan	tanta	tants	tantes	(de)
	molt	molt	molts	moltes	(de)
	poc	poca	pocs	poques	(de)
		bastant		bastants	
	gaire		gaires		
Invariables	que, massa, força, prou (de), més (de), menys (de)				

Recordem algunes característiques dels quantitatius:

- **Bastant** i **gaire** no tenen forma femenina: *Encara hi ha **bastant** farina. No hi ha **gaire** gent.*
- **Prou**, **massa** i **força** no tenen plural: *No tenim **prou** cadires. Són **massa** alumnes. Tenen **força** diners.*
- Cal utilitzar correctament les formes **molt** i **gaire**. En les frases afirmatives utilitzarem la forma **molt**: *Tinc **molta** son.* En canvi, en les interrogatives, negatives i condicionals hem de fer servir **gaire**: *Tens **gaire** pressa? El van veure no fa **gaires** dies. Si cal esperar **gaire** temps, ja ho comprarem un altre dia.*
- S'ha de fer atenció a l'ús de **prou** i **bastant**. **Prou** equival a *suficient*: *No té **prou** empenta per treballar.* **Bastant** equival a *certa quantitat*: *Hi ha **bastants** llibres.*
- Els quantitatius poden fer d'adverbi: *menja **massa**; surt **bastant**; viatja **molt**;* o de pronom: *Uns **quants** sortiran de viatge. **Pocs** menjaran a taula.*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 10)

Els indefinits

Els indefinits s'utilitzen per referir-se a un substantiu d'una manera vaga, indefinida i sense precisar-ne cap dada. Pel que fa a la forma, poden ser variables i invariables:

Variables	un	una	uns	unes
	algun	alguna	alguns	algunes
	tot	tota	tots	totes
	mateix	mateixa	mateixos	mateixes
	cert	certa	certs	certes
	altre	altra		altres
			cadascun	cadascuna
			cada un	cada una
			ambdós	ambdues
		tal		tals
	qualsevol	qualsevulla	qualsevol	qualsevulla
Invariables	cada cap singles (respectius, corresponents)			

Vegem algunes observacions sobre els indefinits:

- Les formes **altre** i **mateix** van precedides de l'article o d'un altre determinant: *qualsevol altre dia*; *aquella mateixa noia*.
- Les formes **tot**, **tota**, **tots** i **totes** poden precedir el substantiu sense l'article: *Tot conflicte demana una solució ràpida*. També poden actuar com a especificadors del nom: *Tots tres amics van dinar plegats*.
- La forma **cap** s'usa en oracions negatives, interrogatives i condicionals: *No tenim cap compromís*. *Teniu cap habitació buida?* *Si teniu cap notícia, ja ens la fareu arribar*.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 11)

▼ Determinantes numerales

Cardinales

Formas:

1 *uno*, 2 *dos*, 3 *tres*, 4 *cuatro*, etc

16 *dieciséis*, 17 *diecisiete*, 18 *dieciocho*, 19 *diecinueve*

20 *veinte*, 21 *veintiuno*, 22 *veintidós*, etc.

30 *treinta*, 31 *treinta y uno*, 32 *treinta y dos*, etc.

40 *cuarenta*, 50 *cinquenta*, 60 *sesenta*, 70 *setenta*, 80 *ochenta*, 90 *noventa*

100 *cien*, 101 *ciento uno*, 140 *ciento cuarenta*, etc.

200 *doscientos*, 300 *trescientos*, 500 *quinientos*, etc.

1000 *mil*, 2000 *dos mil*, 1 000 000 *un millón*, etc.

Ordinales

Formas:

1º *primero*, 2º *segundo*, 3º *tercero*, 4º *cuarto*, 5º *quinto*, 6º *sexto*, 7º *séptimo*,
8º *octavo*,

9º *noveno*, 10º *décimo*

11º *undécimo*, 12º *duodécimo*, 13º *décimo tercero*, etc.

20º *vigésimo*, 21º *vigésimo primero*, etc.

El uso de los numerales ordinales hasta el 10º es corriente, pero a partir de ahí suelen ser sustituidos por los cardinales:

Voy a la planta *cuarta* / Voy a la planta *quince*.

Las celebraciones con ocasión del transcurso de 1, 100 y 1000 años a partir de un acontecimiento, reciben, respectivamente, los nombres de *aniversario*, *centenario*, *milenario*.

Partitivos

Formas:

1/2 *un medio* Los primeros de la serie son de uso muy frecuente; los demás se usan en lenguajes especializados como el de las matemáticas.

1/3 *un tercio*

1/5 *un quinto*

1/6 *un sexto* También es habitual el uso de: *la mitad de, la tercera parte de, cuarta parte de*, etc.
 1/7 *un séptimo*
 1/8 *un octavo*

Multiplicativos:

Formas:

Doble, triple, cuádruple, quíntuple, etc.

Son muy frecuentes las formas: *dos/tres/cuatro veces mayor/m s/que...*

Los determinantes indefinidos

Formas:

Todo, -a, -os, -as

Algún, -a, -os, --as

Bastante, -s

Ningún, -a

Mucho, -a, -os, -as

Tanto, -a, -os, -as

Poco, -a, -os, -as

Otro, -a, -os, -as

▲ *Demasiado, -a, -os, --as*

Cualquier

Ortografia

La m i la n

La **m** i la **n** s n dos sons nasals (l'aire surt, a más de per la boca, pel nas) que, a vegades, es poden confondre davant d'algunes consonants. En paraules com *camperol, embrutar, canviar, enfilat*, etc., el so de **m** i **n**  s molt semblant. Per saber quan s'ha d'escriure **m** o **n**, convé recordar la regla següent:

Escriurem m:

Davant de **b, p, m, f**: *ombra, rambla, també, embolicar, acompanyar, campio, p mpol, omplir, empenta, amputar, immens, immoral, emmalaltir, commutar, gamma, amfiteatre, amfibi, àmfora, càmfora, èmfasi, nimfa, samfaina, simfonia, xamfrà.*

Excepcions: *enmig, tanmateix, benparlat, granment.*

Escriurem n:

Davant les consonants que no siguin **b, p, m** o davant de **f** quan porta els prefixos **con- en- in-**: *canvi, convenient, invent, enveja, confegir, confessar, enfilat, desenfilat, infinit, inflor, desinflar.*

Excepcions: *tramvia, circumstància, premsa, impremta, somriure, circumvaliacio.*

En el grup **mp**, la **p** no es pronuncia: *comptar, comptable, exempcio, redemptor, simptoma, assumpte, temptacio, atemptar, presumpcio, prompte.*

Atencio, perquè aix  pot donar peu a importants errades d'interpretacio: *comte, conte, compte*, que cal evitar. Fixa't en les diferències:

Conte: narració curta. Contar **un conte**

Comte: títol nobiliari. El femení és **Comtessa**.

Compte: acció de **comptar**, és a dir, de determinar el nombre d'alguna cosa.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 12)

▼ La m y la n

Fíjate en estas palabras: *co**m**prador, lim**p**iar, ho**m**bre*. Se escribe **m** antes de **b** y **p**. Se escribe **n** antes de las demás consonantes.

El prefijo **in** significa negación y se utiliza para escribir palabras que tienen significado contrario: *activo, in**a**ctivo*. La ortografía de este prefijo cambia a **im** si la consonante que le sigue es **b** o **p**: *propio, im**p**ropio*

Algunas palabras contienen **m** ante **n**: *alum**n**o, colum**n**a, solem**n**e, am**n**istia, etc.*

▶ En general se escribe **n** al final de palabra, pero existen algunas procedentes de otras lenguas que acaban en **m**: *álbum, islam, ultimatum*.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 13)

4. LÈXIC

La derivació

La derivació consisteix a formar noves paraules afegint uns elements, els **morfemes derivatius** o **afixos**, a un lexema. El **primitiu** és la paraula a partir de la qual es formen els nous mots. El **derivat** és la nova paraula formada a partir del primitiu i amb l'ajuda dels morfemes derivatius.

Primitiu	Derivats
<i>Camión</i>	<i>camioner, camionet, camionàs</i>
<i>Llibre</i>	<i>llibreter, llibreria, llibret, llibreta</i>
<i>Sol</i>	<i>assolellat, solet, ressol</i>

(Fes l'activitat d'aprenentatge 14)

Tipus d'afixos: prefix, sufix

Els morfemes derivatius sempre van associats a un lexema, no poden anar sols. Poden ser de tres classes, segons la seva posició en relació al lexema:

- Prefixos. Es col·loquen al davant del lexema. Alguns dels prefixos més utilitzats són els següents:

Prefix	Significat	Exemple
<i>anti, contra, des,</i>	oposició o negació	<i>antiglobalització, contracorrent, desanimar</i>
<i>bes, bi</i>	doble	<i>besnét, bianual,</i>
<i>vice, sots</i>	càrrec inferior	<i>vicedegà, sotsdirector</i>
<i>pre, avant</i>	anterior	<i>prehistòria, avantbraç</i>
<i>Post</i>	posterior	<i>postdata</i>

(Fes l'activitat d'aprenentatge 15)

- Sufixos. Es posen al darrere del lexema. Entre els més utilitzats tenim aquests:

Sufix	Significat	Exemple
<i>-ista, -aire, -er, -dor</i>	ofici	<i>analista, boletaire, carnisser, pescador</i>
<i>-enc, -í, -à,</i>	procedència	<i>sabadellenc, barceloní, lleidatà</i>
<i>-et</i>	diminutiu	<i>fillet, llibret</i>
<i>-às, -assa</i>	augmentatiu	<i>homenàs, marassa</i>
<i>-at, -ada</i>	forma de	<i>acampanat, ovalada</i>

(Fes l'activitat d'aprenentatge 16)

PER APRENDRE

Activitat 1

Llegeix en veu alta aquesta endevinalla:

M'obro i tanco i guardo a dins
històries, consells i lliçons;
hi ha qui em guarda amb molt bons fins
i qui em deixa pels racons.

- a. Primer de tot busca al diccionari la paraula *fins* i escriu el significat que s'adigui amb el text.

- b. Si ja has entès tot el text, pots escriure la solució de l'endevinalla?

- c. Subratlla les rimes que trobis en el text.

- d. Hi ha cap exemple de personificació?

Activitat 2

Aquí tens la transcripció d'una taula rodona entre quatre personatges: un capellà, una dona separada, una àvia i un pagès. Discuteixen si és millor casar-se i anar a viure junts o bé primer provar de conviure junts i després casar-se.

ÀVIA: Jo ho veig ben clar, cada cosa al seu temps. Si toca casar-se, doncs cap a casori s'ha dit!

DONA: *Sí, pero primero es mejor conocer a fondo a la persona, y asegurarse una de que no le dan gato por liebre. Que cuando uno ya está en casa... las cosas cambian...*

CAPELLÀ: Jo crec que el més important és el compromís. Cal prometre's estimació.

PAGÈS: Sí noi, sí! Prometre és com una veta, que dura fins que no peta! El jovent ja no està per tants compromisos, s'ha de viure el dia a dia, que el demà Déu dirà! Jo estic sol, i cap problema. Val més sol que mal acompanyat!

ÀVIA: Jo fa cinquanta-dos anys que em vaig casar, i creieu-me que vaig fer sort. Dona que té bon marit, a la cara ho porta escrit.

DONA: *A mi me salió mal; dicen que a quien buen árbol se arrima, buena sombra le cobija, no? Pues en mi caso me equivoqué de árbol, vaya si no! Aunque ahora estoy mucho mejor.*

CAPELLÀ: Ho veus? *No hay mal que por bien no venga.* Ara bé, s'ha de saber triar. Encara ets jove, tingues fe! Mentre hi ha vida hi ha esperança!

GRAMÀTICA

Activitat 6

Posa al davant de les paraules el determinant numeral **dos** o **dues**, segons convingui:

dues matrícules ocells festes noies
..... viatges possibilitats malalties festes
..... ocupacions bicicletes pijames cotxes
..... fulls operacions suplents missions
..... excursions pintes malalties unitats
..... visites vegades projectes vivències

Activitat 7

En un full a part escriu amb lletres els numerals cardinals d'aquesta notícia:

Exemple: **90, noranta**

L'augment del nombre de famílies en què els fills conviuen amb un sol progenitor ha estat espectacular durant la dècada dels 90, fins al punt que l'any 1996, l'11,3% dels menors de 16 anys vivien en nuclis monoparentals.

Els infants nascuts fora del matrimoni representaven el 18,4% del total de l'any 1999, mentre que el 1985 tan sols eren el 6,5%. D'altra banda, el 6,6% dels nens menors de 16 anys vivien amb pares que no eren casats l'any 1996.

L'estudi, coordinat pel sociòleg Lluís Flaquer, pren com a dades més recents les de l'últim cens de la població, realitzat el 1996. De les 197.072 famílies monoparentals que hi havia a Catalunya fa sis anys, el 79% estaven integrades per una dona sola amb fills.

... Catalunya també s'acosta més a la mitjana europea pel que fa al nombre de membres que integren el nucli familiar: 2,9, davant les 3,2 de l'Estat i les 2,6 d'Europa.

Entre 1986 i 1996 els catalans van retardar fins a tres anys de mitjana l'edat en què van contreure matrimoni: fins als 28,8 anys les dones i 31,2 els homes. Les dones han endarrerit la maternitat fins als 31 anys.

(Avui, 15-05-2002)

Activitat 8

Escriu amb lletres els numerals ordinals d'aquestes oracions:

Viu al 4t **quart** pis, però li agradaria viure al 10è **desè**

En Joan ha quedat el 23è.....i la Maria la 8a.....

Tots els problemes van començar a la 6a..... volta.

Els veïns del 9è 2a..... tenen problemes amb els del 7è 1a.....

S'han mudat al pis 17.....

És la 9a..... vegada que hi cau.

Li han comunicat que serà el 5è..... de la fila.

Activitat 9

Escriu amb lletres les següents fraccions:

Es troba malament: té 9/10 **nou dècimes** de febre.
 M'han regalat 3/10..... de loteria.
 S'ha menjat 1/4de pollastre.
 Heu d'anar a comprar 12.....d'ous.
 L'epidèmia de grip ha afectat 2/3..... de la població.
 Només la 1/2..... dels estudiants acaben el curs sense ser suspesos.

Activitat 10

Completa cada frase amb **molt, molta, molts, moltes, gaire, gaires**, segons convingui. (Recorda que **gaire** només s'utilitza en frases negatives, interrogatives i condicionals)

Tots tenim **molts** problemes.
 No hi ha possibilitats de tirar endavant el projecte.
 Al llarg del curs tenim exàmens.
 Els meus avis no tenen viatges previstos.
 A l'autopista hi havia cotxes.
 Té una salut molt delicada i no fa progressos.
 Avui no fa fred.
 Tots disposaven de recursos.
 Els pantans han millorat les reserves d'aigua.
 Surten barques de pesca.
 Per aquella finestra no hi entra llum.
 No li agrada que vinguin visites.

Activitat 11

Classifica els determinants en color segons els quadres que has estudiat en aquesta unitat:

Vuitanta-vuit anys. **Numeral cardinal.**

Mig quilo de cigrons.

Tots els participants hi aniran.

Som al **quart** seient de la **segona** fila.

Ja us donarem **algun** llibre.

Hi ha **bastant** feina.

És el **primer** any que treballa.

Qualsevol persona hi podrà accedir.

No tinc **prou** menjar.

Només val **trenta-quatre** euros.

Compra **quatre dotzenes** d'ous.

M'agradaria menjar **un quart** de pollastre.

No em ve **gens** de gust seure al seu costat.

Activitat 12

Omple cada buit amb la grafia adequada (**n, m, mp**):

co...plir	ca...vi	a...litud	i...tel·ligència
so...riure	nove...bre	i...mediat	co...fecció
i...fermera	i...novació	circu...ferència	i...mobilitat
co...ferència	i...mersió	i...culcar	co...plir
i...terès	tra...via	co...boi	te...ar
i...mòbil	fra...quesa	co...pàs	i...fantil
co...tracte	assu...te	si...fonia	trio...far

Activitat 13

Completa las palabras con la grafia adecuada (**n, m**):

zu.....bido	ha.....bre	a.....nistía	i.....mediato	i.....borrable	i.....variable
e.....vidia	li.....piar	colu.....na	e.....vase	álbu.....i	sla.....

LÈXIC**Activitat 14**

Cerca el mot primitiu d'aquestes paraules:

Derivat	Primitiu
gossera	gos
roureda
edificació
subterrani
romanticisme
postmodernitat
arrelament
desintoxicar
carnisseria
plantació

Activitat 15

Relaciona aquests prefixos amb el lexema corresponent i escriu-ne noves paraules.

Prefix	Primitiu	Paraula derivada
des	higiènic	antihigiènic
anti	atlàntic
mal	circumferència
contra	indicació
extra	aprofitar
post	jubilació
pre	terrestre
semi	parlat
trans	guerra

Activitat 16

Amb l'ajuda d'aquests sufixos forma noves paraules:

Paraula primitiva	Sufix	Paraula derivada
botiga forn matalàs pastís	-er	botiguer
taxi dent massatge	-ista	
quinze dotze cinc vuit	-è, -ena	
cirera poma pera ametlla	-er	
pastis bugada cansalada paper	-eria	
dit petit riu cotxe	-et	
fàcil difícil suau ràpid	-ment	
nacional real modern pèssim	-ista	

Activitat 1

Llegeix aquest article i contesta les preguntes:

La industria refranera

Toni Soler

Algunos refranes y dichos han sobrevivido al paso de los siglos. Otros han sido reemplazados, o simplemente suprimidos, porque hoy en día el lenguaje es una herramienta mejor cuanto más simple.

Y es una lástima, porque entre los refranes en desuso hay algunos ejemplos de gran ingenio y sentido común, como corresponde a un buen refranero. Decían nuestros antiguos, por ejemplo, que «on no hi ha sang no s'hi fan botifarres» (es decir, que hay que mojarse); y también que «l'amic i el cavall, no cansa'l» (o sea, que no se puede abusar de las amistades).

También hay refranes de izquierdas «l'ofici del burgès, menjar, beure i no fer res» y otros de sorprendente actualidad, por cuanto entran de lleno en el debate sobre la inmigración: «la meva terra és la que em dóna el pa». (...)

Es posible que el auge de la comunicación de masas haya acabado con el uso lúdico del lenguaje que tanto cultivaron nuestros abuelos. (...)

Sólo los chistes resisten el embate. Abundan los inventores de chistes, los que disfrutaban contándolos, y un amplio y receptivo público. Las bromas más o menos negras sobre la Torres Gemelas se cuentan ya por centenares. Los refranes quizá ya no son necesarios: los chistes, sí.

(*La Vanguardia*, octubre 2001)

a) Associa els refranys citats en l'article amb les situacions següents:

1. On no hi ha sang no s'hi fan botifarres.
2. La meva terra és la que em dóna el pa.
3. L'ofici de burgès, menjar beure i no fer res.
4. A l'amic i al cavall, no cansa'l.
 - A. Al Miquel, això de treballar poc i gaudir dels plaers la vida ja li ve de família, sempre ha tingut molts diners.
 - B. La Roser és una bona persona; sempre està disposada a ajudar-nos. No hem d'abusar d'ella demanant-li tants favors.
 - C. El Joan té un caràcter molt feble, no hi ha res que el faci reaccionar. Sempre evita donar la seva opinió.
 - D. Jo no he nascut aquí, però ara hi tinc la meva vida. Em sento respectat i també respecto els altres.

b) Explica el significat d'aquesta afirmació que hi ha en l'article:

«Es posible que el auge de la comunicación de masas haya acabado con el uso lúdico del lenguaje que tanto cultivaron nuestros abuelos.»

c) Segons l'autor, per què els acudits són necessaris actualment?

Activitat 2

Què condiona el tipus de registre que s'utilitzarà en una situació comunicativa determinada?

Activitat 3

Quin tipus de registre (formal o no formal) s'empra en els textos següents?

En el modelo cosmológico del Big Bang se habla, en efecto, de un instante cero, de una gran explosión inicial, pero eso es sólo una extrapolación matemática. De hecho, otra confusión muy generalizada en torno al modelo del Big Bang se refiere a la propia existencia de la gran explosión. Al contrario de lo que piensa la gente, los cosmólogos no creemos que ese estado de infinita densidad, el Big Bang, haya existido necesariamente.

Eduard Salvador (dins *Seres y estrellas*, de Jordi Llompart, p. 42). Ed. Plaza y Janés.

Quan en un sistema en equilibri es produeix una modificació d'alguna de les variables que el determinen (concentració, pressió o temperatura), l'equilibri es desplaça en el sentit en què tendeix a oposar-se a la dita variació. / El principi de Le Chatelier no només és vàlid per als equilibris químics sinó també per als físics.

M. D. Masjuan, J. M. Dou, J. Pelegrín: *Química COU*, Editorial Casals

I llavors va venir el tio, no?, i em va dir que a veure si fotia el favor d'abaixar el volum de la ràdio perquè es veu que l'emprenyava molt que tingués la música a tot drap. Primer vaig passar d'ell, no?, però llavors vaig pensar que a mi també em fotria molt si fos ell el que tingués el volum tan alt i el vaig abaixar...

Activitat 4

Dels textos anteriors, quines paraules t'han fet classificar els textos en formals o no formals?

Activitat 5

Completa els espais en blanc amb els numerals i partitius adequats. Ja veuràs quines expressions populars de la llengua oral hi trobaràs:

Ha arribat a $\frac{3}{4}$ de 15 (tres quarts de quinze) i estava fet una fúria!

Els últims seran els 1rs, no et preocupis, a poc a poc i bona lletra.

No he entès ni $\frac{1}{2}$ paraula del que em deia: xerrava tan de pressa!

Ostres! Són les 2: en Joan ja deu haver tocat el 2

Cada 2 per 3 se'ns espatlla la caldera. Ja n'estem ben tips.

En Jordi sempre busca 3 peus al gat; veu problemes on no n'hi ha.

La filla de l'Anton és un 0 a l'esquerra: tot ho fa malament.

Activitat 6

Completa cada frase amb **prou** o **bastant, bastants**, segons el cas. Recorda que **prou** equival a suficient i **bastant** equival a certa quantitat:

En aquest bloc hi viuen **bastant** gent.

No tenim aigua per a beure.

Hi ha menjar per a tothom.

Creus que hi haurà cadires per a tots?

Encara ens falta camí per fer.

No sé si tindrem farina per fer el pastís.

És un edifici que disposa de sortides d'emergència.

Té avantatges a l'hora de fer els pagaments.

Van recollir firmes per reivindicar els llocs de treball.

Hem fet sortides de caps de setmana.

No hem comprat plats per a la casa nova.

Heu tingut sort aquesta tarda?

Activitat 7

Completa les oracions següents amb els indefinits **algun/alguna, altre/altra, cada, cap**:

No hi ha **cap** motiu per inculpar-lo.

Un dia sortirem més aviat de la feina.

Voldria poder guanyar vegada.

..... dels qui sou aquí sap res del que ha passat?

Deu tenir sospita quan parla tan segur.

Representa una cosa del que és en realitat.

Els hem de donar una oportunitat.

..... dia és més difícil passejar tranquils.

..... setmana fem el mateix trajecte.

El seu problema deu tenir solució.

Activitat 8

Fixa't en el quantitatiu que tens en l'exemple de la columna esquerra i escriu la forma que correspongui davant dels substantius que hi ha a continuació. Tingues en compte si el quantitatiu és variable o invariable:

quanta farina	quantas	taronges	quants	tomàquets
molta fam	síndries	préssecs
tanta memòria	injustícies	animals
prou menjar	begudes	vins
bastant soroll	feina	festes
massa amabilitat	favors	obligacions

força modèstia cotxes motos
gens de pa oli llet
menys capacitat pol·lució obligacions
gaire estona dies temps
poc cava conyac cervesa

Activitat 9

Subratlla tots els determinants del text i digues de quin tipus són:

«Les seves darreres paraules fan un dolorós impacte a la meva ment: "Així anem totes, aquí..." I jo em dic que ella no és com totes. Perquè ella em porta el record de moltes coses meves que tinc mig oblidades sota munts de brutalitat, lletjors, malures, incomprensions, absències, isolament... Com totes, no. Penso que podríem dar-nos la mà i fugir, a través dels aiguamolls fumejants de pestilents calitges, devers altres paratges, altres camps, altres ciutats... Com totes, no. Ara fa poc, una dona arraulida en un racó de la cabina batia les mans amb un ritme primitiu i tristíssim, però aquella no pot ser la dona que ara tinc davant. Aquesta no hauria pogut sorgir del mite selvàtic del foc, del moresc i del batre de mans.»

(Luís Ferran de Pol. *Naufregis*. Curial.)

Activitat 10

Afegint els prefixos **-in** o **-im**, segons els casos, forma adjectius de significat contrari:

immoral	...permeable	...perfecte	...parcial
...mutable	...condicional	...conscient	...directe
...madur	...pacient	...possible	...oportú
...directe	...segur	...noble	...precís
...possible	...prescindible	...probable	...creïble
...definit	...modest	...merescut	...defensable

Activitat 11

Forma frases en castellano con las palabras siguientes:

solemne, gimnasia, inverosímil, imperdonable, comprador, enfriar

Activitat 12

Forma derivats de les següents paraules:

botiga _____
 carn _____
 mar _____
 rellotge _____
 rata _____
 llibre _____

Activitat 13

Separa els lexemes, els prefixos i els sufixos de les paraules següents (hi ha paraules que no tenen tots els afixos):

	Prefix	Lexema	Sufix
cirerer
formigueta
prepotent
gegantí
costellada
sobrevalorar

PER APRENDRE

Activitat 1

- Cal buscar la paraula *fi* en singular: finalitat, objectiu.
- La solució de l'endevinalla és *El llibre*.
- Dins* rima amb *fins*, i *lliçons* rima amb *racons*.
- El llibre està personificat, perquè fa accions que no són pròpies d'un objecte: s'obre, es tanca, guarda coses i fins i tot parla, perquè és el llibre mateix el que ens explica tot el que fa.

Activitat 2

Cada cosa al seu temps: **Tot té el seu moment per fer-se.**

Cap a casori s'ha dit!: **S'ha d'anar a casament.**

Que no le den gato por liebre: **Que no l'enganyin.**

Prometre és com una veta, que dura fins que no peta: **Prometre's dura fins que s'acaba.**

Viure el dia a dia: **Viure el present.**

El demà Déu dirà: **No sabem què passarà demà, ja es veurà.**

Val més sol que mal acompanyat: **A vegades hi ha companyies que molesten.**

Dona que té bon marit, a la cara ho porta escrit: **la dona que té un bon marit està contenta.**

Quien buen árbol se arrima, buena sombra le cobija: **Qui està a prop d'una bona persona estarà protegit.**

No hay mal que por bien no venga: **Les desgràcies també tenen alguna cosa positiva.**

Mentre hi ha vida hi ha esperança: **No s'ha de perdre l'esperança.**

I de més verdes en maduren: **Coses pitjors han passat i tot s'acaba solucionant.**

Activitat 3

Per Nadal cada ovella al seu corral.

Març marçot mata la vella i la jove si pot.

Quien mal anda

mal acaba.

Pel maig cada dia un raig.

No por mucho madrugar amanece más temprano.

Qui de jove no treballa de vell dorm a la palla.

Qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

S'atrapa abans un mentider que un coix.

Qui canta els seus mals espanta.

Cree el ladrón que todos son de su condición.

LLENGUA I SOCIETAT

Activitat 4

La primera és informal, perquè respon a un ús espontani, mentre que la segona és formal, perquè és més elaborada. En la primera hi surten paraules com

fotre i pinya, que no trobaríem mai en un registre formal. En la segona hi ha una forma de tractament (*senyor*) pròpia dels registres formals, i l'explicació és més precisa i utilitza paraules adequades a un registre formal: *patir, accident de circulació...*

Activitat 5

Formals: científicotècnic, estàndard, literari.

No formals: col·loquial, vulgar.

(S'hi podrien afegir: administratiu, jurídic, periodístic, econòmic, etc.)

GRAMÀTICA

Activitat 6

dues matrícules	dos ocells	dues festes	dues noies
dos viatges	dues possibilitats	dues malalties	dues festes
dues ocupacions	dues bicicletes	dos pijames	dos cotxes
dos fulls	dues operacions	dos/dues suplents	dues missions
dues excursions	dues pintes	dues malalties	dues unitats
dues visites	dues vegades	dos projectes	dues vivències

Activitat 7

90: noranta

1996: mil nou-cents noranta-sis

11,3 %: l'onze, tres per cent

16: setze

18,4 %: divuit, quatre per cent

1999: mil nou-cents noranta-nou

1985: mil nou-cents vuitanta-cinc

6,5 %: sis, cinc per cent

6,6 %: sis, sis per cent

16: setze

1996: mil nou-cents noranta-sis

197.072: cent noranta-set mil setanta-dos

79 %: setanta-nou per cent

2,9: dos, nou

3,2: tres, dos

2,6: dos, sis

1986: mil nou-cents vuitanta-sis

1996: mil nou-cents noranta-sis

28,8: vint-i-vuit, vuit

31,2: trenta-un, dos

31: trenta-un

Activitat 8

- quart, desè

- vint-i-tresè, vuitena

- sisena

- novè segona, setè primera

- dissetè

- novena

- cinquè

Activitat 9

nou dècimes; tres dècims; un quart; una dotzena; dos terços; meitat.

Activitat 10

Tots tenim **molts** problemes. No hi ha **gaires** possibilitats de tirar endavant el projecte. Al llarg del curs tenim **molts** exàmens. Els meus avis no tenen **gaires** viatges previstos. A l'autopista hi havia **molts** cotxes. Té una salut molt delicada i no fa **gaires** progressos. Avui no fa **gaire** fred. Tots disposaven de **molts**

recursos. **Molts** pantans han millorat les reserves d'aigua. Surten **moltes** barques de pesca. Per aquella finestra no hi entra **gaire** llum. No li agrada que vinguin **gaire** visites.

Activitat 11

Vuitanta-vuit: numeral cardinal; mig: numeral partitiu; tots: indefinit variable; quart: numeral ordinal; algun: indefinit variable; bastant: quantitatiu variable; primer: numeral ordinal; qualsevol: indefinit variable; prou: quantitatiu invariable; trenta-quatre: numeral cardinal; un quart: numeral partitiu; quatre dotzenes: numeral partitiu; un quart: numeral partitiu; gens: quantitatiu invariable.

Activitat 12

com pl ir	can v i	am pl itud	intel·ligèn ç ia
som ri ure	novem br e	im med iat	con fecc ió
infer m era	innovaci ó	circum fer ència	im mob ilitat
con fer ència	im mersi ó	in cul car	com pl ir
in ter ès	tram vi a	com boi	tem pt ar
im mò bil	fran ques a	com pàs	in fantil
con tracte	assum pte	sim fon ia	triom far

Activitat 13

zum bid o	ham br e	am nist ía	in medi ato	im bor rable	in vari able
en vid ia	lim pi ar	colum na	en vase	álbum	islam

LÈXIC

Activitat 14

Mots primitius: gos, roure, edifici, terra, romàntic, modern, arrel, tòxic, carn, planta

Activitat 15

transatlàntic, semicircumferència, contraindicació, desaprofitar, prejubilació, extraterrestre, malparlat, postguerra

Activitat 16

botiguer, forner, matalasser, pastisser
 taxista, dentista, massatgista
 quinzè, quinzena, dotzè, dotzena, cinquè, cinquena, vuitè, vuitena
 cirerer, pomer, perer, ametller
 pastisseria, bugaderia, cansaladeria, papereria
 ditet, petitet, riuet, cotxet
 fàcilment, difícilment, suaument
 ràpidament
 nacionalista, realista, modernista, pessimista

Activitat 1

a) 1-C 2-D 3-A 4-B

b) Possible resposta:

L'autor opina que molts refranys i dites han desaparegut perquè actualment la comunicació humana és cada vegada més ràpida i immediata. Els mitjans de comunicació (la televisió, la ràdio, la premsa i Internet) exigeixen rapidesa i concisió; per tant, la manera de dir les coses és cada vegada més breu i simple. Antigament es feia un ús lúdic del llenguatge, és a dir, es jugava amb les paraules, el so i el significat. Els refranys, les dites i les frases fetes eren molt utilitzades pels nostres avis, i ara molts s'han perdut.

c) Possible resposta:

Els acudits resisteixen perquè són una eina per parodiar i caricaturitzar situacions i esdeveniments d'actualitat. Molt sovint es produeixen notícies terribles i al cap del temps s'acaba fent-ne broma. L'autor considera que els acudits potser són necessaris per desdramatitzar algunes situacions i fer oblidar els problemes quotidians.

Activitat 2

El grau de formalitat, el tema, el canal i el propòsit.

Activitat 3

En els dos primers casos es tracta de registres formals, concretament científicotècnic (això l'alumne encara no necessita saber-ho), i en l'últim es tracta d'un registre informal.

Activitat 4

Formals: (del primer text) cosmológico, Big Bang, instante cero, extrapolación matemática, gran explosión, cosmólogos, infinita densidad; (del segon text) variable, concentració, pressió, temperatura, variació, principi de Le Chatelier, químics, físics...

No formals: tio, no?, fotia, empenyava, a tot drap, vaig passar d'ell, fotria...

Activitat 5

Ha arribat a **tres quarts de quinze** i estava fet una fúria!

Els últims seran els **primers**, no et preocupis, a poc a poc i bona lletra.

No he entès ni **mitja** paraula del que em deia: xerrava tan de pressa!

Ostres! Són les **dues**: en Joan ja deu haver tocat el **dos**.

Cada **dos** per tres se'ns espatlla la caldera. Ja n'estem ben tips.

En Jordi sempre busca **tres** peus al gat; veu problemes on no n'hi ha.

La filla de l'Anton és un **zero** a l'esquerra: tot ho fa malament.

Activitat 6

En aquest bloc hi viu **bastant** gent. No tenim **prou** aigua per beure. Hi ha **bastant** menjar per a tothom. Creus que hi haurà **prou** cadires per a tots? Encara ens falta **bastant** camí per fer. No sé si tindrem **prou** farina per fer el pastís. És

un edifici que disposa de **bastants** sortides d'emergència. Té **bastants** avantatges a l'hora de fer els pagaments. Van recollir **bastants** firmes per reivindicar els llocs de treball. Hem fet **bastants** sortides de caps de setmana. No hem comprat **prou** aigua per al cap de setmana. Heu tingut **prou** visites aquesta tarda?

Activitat 7

No hi ha **cap** motiu per inculpar-lo. Un **altre** dia sortirem més aviat de la feina. Voldria poder guanyar **alguna** vegada. **Algun** dels qui sou aquí sap res del que ha passat? Deu tenir **alguna** sospita quan parla tan segur. Representa una **altra** cosa del que és en realitat. Els hem de donar una **altra** oportunitat. **Cada** dia és més difícil passejar tranquils. **Cada** setmana fem el mateix trajecte. El seu problema deu tenir **alguna** solució.

Activitat 8

quanta farina
molta fam
tanta memòria
prou menjar
bastant soroll
massa amabilitat
força modèstia
gens de pa
menys capacitat
gaire estona
poc cava

quantes taronges
moltes síndries
tantes injustícies
prou begudes
bastant feina
massa favors
força cotxes
gens d'oli
menys pol·lució
gaire dies
poc conyac

quants tomàquets
molts préssecs
tants animals
prou vins
bastants festes
massa obligacions
força motos
gens de llet
menys obligacions
gaire temps
poca cervesa

Activitat 9

Les: article determinat; *seves*: possessiu; *un*: article indeterminat; *la*: article determinat; *meva*: possessiu; *el*: article determinat; *moltes*: quantitatiu; *meves*: possessiu; *mig*: partitiu; *la*: article determinat; *altres*: indefinit; *una*: article indeterminat; *un*: article indeterminat; *la*: article determinat; *les*: article determinat; *un*: article indeterminat...

Activitat 10

im moral	im permeable	im perfecte	im parcial
im mutable	in condicional	in conscient	in directe
im madur	im pacient	im possible	in oportú
in directe	in segur	in noble	im precís
im mortal	im prescindible	im probable	in creïble
in definit	im modest	im merescut	in defensable

Activitat 11

Resposta oberta

Activitat 12

botiga: botiguer, botiguera, botigueta...

carn: carnisseria, carnisser, carnívor, carnassa...

mar: mariner, marejol, submarí, marinada...

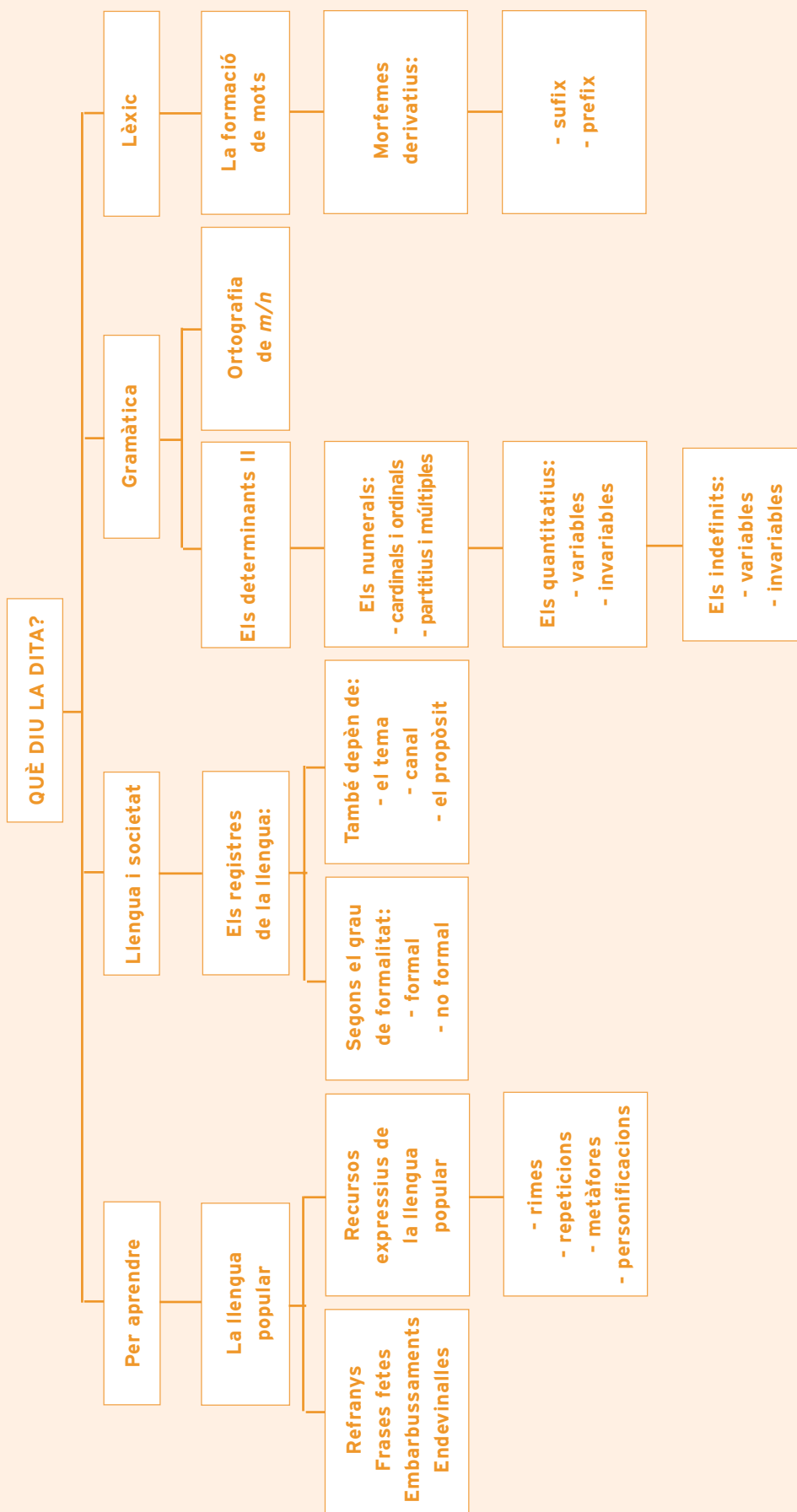
rellotge: rellotgeria, rellotger, rellotget...

rata: ratera, ratolí, rateta, ratassa...

llibre: llibret, llibràs, llibreta, llibreter, llibreria...

Activitat 13

	Prefix	Lexema	Sufix
cirerer		cirer-	-er
formigueta		formigu-	-eta
prepotent	pre-	-potent	
gegantí		gegant-	-í
sobrevalorar	sobre-	-valor-	-ar
costellada		costell-	-ada

com

ho porto?

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

Quadre d'autoavaluació

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Conèixer les característiques del llenguatge popular de tradició oral.	1	1	
Utilitzar formes populars de la llengua oral.	2, 3	1	
Conèixer refranys, endevinalles i frases fetes.	1, 2, 3	1	
Saber què són els registres de la llengua i saber quins són.	4, 5	2, 3, 4	
Utilitzar correctament els determinants numerals, quantificatius, indefinits i interrogatius.	6, 7, 8, 9, 10, 11	5, 6, 7, 8, 9	
Escriure correctament <i>m/n</i> .	12, 13	10,11	
Diferenciar mots primitius de mots derivats.	14,15,16,	12, 13	

Mòdul comú

Comprensió oral

Àmbit de la Comunicació

2

